

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2019

Kateřina Dudrová

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Podnikání a právo

Obhajoba „národních zájmů“ před Soudním dvorem EU
(diplomová práce)

Autor: Kateřina Dudrová

Vedoucí práce: doc. JUDr. Nicole Grmelová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne 6. prosince 2019

.....

podpis studenta

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své práce doc. JUDr. Nicole Grmelové, Ph.D., za pomoc a odborné vedení práce.

Obsah

Seznam zkratk.....	6
Úvod	7
1. Úloha vládního zmocněnce a vymezení národních zájmů	10
1.1 Funkce vládního zmocněnce	10
1.2 Úloha vládního zmocněnce	11
1.3 Výbor vládního zmocněnce	11
1.4 Národní zájmy	12
2. Řízení o předběžné otázce	13
2.1 Předmět řízení.....	14
2.2 Průběh řízení.....	15
2.3 Účinky rozhodnutí	16
2.4 Povinnost podat předběžnou otázku a možné důsledky	17
3. Řízení o porušení Smlouvy	21
3.1 Předsoudní fáze	21
3.2 Aktivní legitimace k podání žaloby.....	21
3.3 Účinky rozhodnutí	22
4. Intervence neboli tzv. vedlejší účastenství	23
4.1 Intervence České republiky v číslech	24
5. Účastenství ČR v řízeních o předběžné otázce.....	25
5.1 Justice a vnitřní věci	26
5.1.1 Příslušnost soudu	27
5.1.2 Uznávání a výkon rozhodnutí.....	30
5.2 Volný pohyb služeb a svoboda usazování	34
5.3 Daně a finanční trh	37
5.4 Ochrana spotřebitele	39
6. Hlavní a vedlejší účastenství ČR v řízeních o porušení Smlouvy	42
6.1 Česká republika jako hlavní účastník řízení	42
6.1.1 Svoboda usazování	42
6.1.2 Volný pohyb zboží	44
6.2 Česká republika jako vedlejší účastník řízení.....	46
Závěr.....	48
Literatura	51
Příloha.....	Chyba! Záložka není definována.

Seznam zkratek

ČNB – Česká národní banka

ČR – Česká republika

DPH – Daň z přidané hodnoty

EHP – Evropský hospodářský prostor

ES – Smlouva o založení Evropského společenství

ESD – Evropský soudní dvůr

ESVO – Evropské sdružení volného obchodu

EU – Evropská unie

Nařízení Brusel I – Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Nařízení Brusel I bis – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Nařízení č. 805/2004 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

NSS – Nejvyšší správní soud České republiky

ObchZ – Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

RPSN – Roční procentní sazba nákladů

SDEU – Soudní dvůr Evropské unie

SEHS – Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství

SEU – Smlouva o Evropské unii

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

Směrnice 77/249 – Směrnice Rady č. 77/249/EHS ze dne 22. 3. 1977, o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů

Směrnice 93/13 – Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách

Směrnice o DPH – Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. 11. 2006 o společném systému daně z přidané hodnoty

Směrnice o nekalých obchodních praktikách – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. 5. 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)

Statut VLZ – Statut vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské unie

ÚOHS – Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

VLZ – Vládní zmocněnec pro zastupování ČR před SDEU

Zákon o DPH - Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

ZOK – Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Úvod

Česká republika svým vstupem do Evropské unie ke dni 1. 5. 2004 převzala dobrovolně práva a povinnosti vyplývající z členství v tomto integračním celku a zavázala se podporovat mír, společné hodnoty a blahobyt obyvatel, jakožto cíle EU. K dosažení těchto cílů bylo nutné delegovat určité pravomoci právě na orgány EU, a to v souladu s principy subsidiarity a proporcionality, kdy taxativně vymezené kompetence byly svěřeny výlučně do rukou EU, některé jsou mezi EU a členskými státy sdílené, v určitých oblastech lze hovořit o doplňkové pravomoci a některé zůstávají ve výlučné kompetenci členských států. Členské státy se tak na rozhodování o EU podílejí zejména vytvářením unijního práva, u něhož jde poměrně o samostatný právní řád, a v jako každém takovém celku je nutné zajistit právní ochranu takových oblastí, v tomto případě oblastí upravených právem EU.

S tím tedy souvisí povinnost členských států dodržovat závazky vyplývající ze Smluv jako primárního práva a na to navazujícího sekundárního práva, a současně členské právo obrátit se v případě nejasností či porušování unijního práva na Soudní dvůr Evropské unie (SDEU). SDEU je tak příslušný k řešení různých otázek, ať již jde o řízení sporná či nesporná, kde přímými účastníky mohou být jednotlivé členské státy, orgány a instituce EU a ve výjimečných situacích také různé fyzické a právnické osoby.

Přestože EU a její členské státy naplňují společný cíl, nelze pominout skutečnost, že členské státy jako suverénní státy mají své národní cíle a zájmy, které se do práva EU také promítají.

A tyto specifické zájmy a cíle se mohou mimo jiné projevit v rámci řízení před SDEU, kde však předmětný členský stát není přímým účastníkem. Podobně jak známe institut tzv. vedlejšího účastnictví z občanského procesního práva, kde se může vedlejší účastník zúčastnit řízení vedle žalobce a žalovaného, pokud má na výsledku řízení právní zájem,¹ je možné, aby se v tomto případě členský stát připojil k řízení a v dané věci se vyjadřoval, a případně tak ovlivnil, jak bude soudním orgánem na určitou problematiku nahlíženo a rozhodováno.

Cílem této práce je metodou analýzy prozkoumat institut tzv. vedlejšího účastnictví v řízeních před SDEU, především pak v řízení o předběžné otázce a v řízení o porušení Smlouvy, tuto problematiku více přiblížit, neboť v odborné literatuře jí není věnována dostatečná pozornost,

a zejména za použití konkrétních případů ať již hlavního či vedlejšího účastenství České republiky v uvedených řízeních se pokusit vysledovat určitý systematický postoj tohoto státu a jeho zájmů.

S účastenstvím v řízeních před SDEU pak souvisí funkce vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před SDEU, kterou je nutné také podrobit určitému rozboru, neboť by tento měl následně napomoci při analýze vybraných případů. K dosažení cíle mohou pomoci následující výzkumné otázky: Co představuje funkce vládního zmocněnce a jaká je jeho úloha? Existují nějaké podmínky, které musí členský stát splnit, aby se mohl připojit k řízení jako vedlejší účastník? Jaká je podstata a hlavní atributy řízení o předběžné otázce a řízení o porušení Smlouvy? Do jakých dalších řízení může vládní zmocněnec zasahovat? Do jakých řízení se Česká republika připojuje a lze v takových účastech nalézt nějakou systematiku? Je možné vymezit hlavní oblasti národních zájmů České republiky?

Diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol, které se snaží dojít k výše uvedenému cíli. V rámci teoretické části považuji za nutné vymezit funkci vládního zmocněnce a jeho úlohu u SDEU, společně s krátkou zmínkou o jeho roli u jiných orgánů a dalších aktivitách. Kromě toho pokládám za důležité uvést pojem národních zájmů, a zda je možné tento pojem jasně vymezit a definovat. Uvedené je součástí první kapitoly. Druhá kapitola pojednává o řízení o předběžné otázce, přesněji co je předmětem tohoto řízení, jaký je průběh řízení a jaké účinky má vydané rozhodnutí v tomto řízení. Jsou případy, kdy je na uvážení vnitrostátního soudu, zda předběžnou otázku podá, avšak v určitých případech má příslušný soud povinnost podat předběžnou otázku a takové nepodání předběžné otázky může vyvolat zásadní důsledky. Třetí kapitola přibližuje problematiku řízení o porušení Smlouvy, její předsoudní fázi, aktivní legitimaci a účinky vydaného rozhodnutí. Na konci teoretické části, tedy v rámci čtvrté kapitoly, je vymezen institut tzv. vedlejšího účastenství. Na teoretickou část logicky navazuje praktická část, která se zabývá konkrétními případy účastenství České republiky, a to jak v rámci řízení o předběžných otázkách, tak v řízení o porušení Smlouvy či v ostatních řízeních. Vybrané případy jsou krátce popsány a shrnuta stanoviska, která byla v dané věci předkládána Českou republikou. Z uvedených stanovisek jsou poté učiněny závěry ohledně systematiky obhajoby národních zájmů České republiky.

Stěžejním zdrojem této práce jsou výroční zprávy vládního zmocněnce a z nich vyplývající rozhodnutí SDEU. Zároveň základem pro uchopení celého tématu jsou právní předpisy EU,

¹ Dle ustanovení § 93 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

jako Smlouva o Evropské unii či Smlouvy o fungování Evropské unie, jakož i Statut SDEU nebo jeho jednací řád. Úskalím předmětného tématu je skutečnost, že odborných knih je v této oblasti méně, a jedná se povětšinou o učebnice evropského práva, které však o dané problematice pojednávají pouze obšírně a neobsahují žádné větší detaily.

1. Úloha vládního zmocněnce a vymezení národních zájmů

1.1 Funkce vládního zmocněnce

S ohledem na přistoupení k EU v roce 2004 bylo nutné zavést funkci vládního zmocněnce, který by ČR zastupoval před soudními orgány EU.² V souvislosti s tím proto vláda ČR přijala dne 4. 2. 2004 Statut vládního zmocněnce pro zastupování ČR před SDEU ve znění usnesení vlády č. 113, v němž vymezila působnost a pravomoci tohoto zástupce a další navazující záležitosti.³

Prvním VLZ byl jmenován Mgr. Tomáš Boček,⁴ který byl následně usnesením vlády ČR ze dne 10. 3. 2008 č. 246⁵ odvolán a nově byl jmenován JUDr. Martin Smolek, Ph.D., LL.M., který funkci VLZ vykonává dodnes. Ačkoliv je funkce VLZ vykonávána již od přistoupení, není v rámci laické, avšak ani v rámci odborné, právnické veřejnosti příliš známá. Zjednodušeně však lze říci, že se jedná o advokáta státu, které členský stát zastupuje a hájí jeho zájmy.

Jak již bylo výše uvedeno, do funkce je VLZ jmenován, a to vládou na návrh ministra zahraničních věcí. Navrhuje jej právě ministr, protože VLZ je oficiálně zaměstnancem ministerstva zahraničních věcí.⁶ Organizačně je zařazen do odboru komunitárního práva, který tvoří tři oddělení⁷, jejichž zaměstnanci jsou nápomocni VLZ v jeho činnosti. Společně tvoří Kancelář VLZ.⁸

² Viz článek 19 Statutu Soudního dvora Evropské unie.

³ Následně došlo k dílčím změnám usnesením č. 382 ze dne 24. 5. 2010.

⁴ Usnesení vlády ČR ze dne 5. 5. 2004 č. 422 o jmenování vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropských společenství a Soudem prvního stupně.

⁵ Usnesení vlády ČR o odvolání a jmenování vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropských společenství, Soudem prvního stupně a Soudním dvorem Evropské sdružení volného obchodu.

⁶ Článek 5 Statutu VLZ.

⁷ Jedná se o oddělení pro SDEU, oddělení pro infringementy a oddělení pro obecné otázky a vnější vztahy EU.

1.2 Úloha vládního zmocněnce

Hlavní úkolem VLZ je zastupování ČR a hájení jejích zájmů, a to zejména před SDEU, avšak mohou to být i jiné orgány, jako Evropská komise, Rada EU nebo Soudní dvůr ESVO.⁹ Jeho činnost je spojena v podstatě se všemi úseky možných řízení, ať již se jedná o administrativní fázi, v rámci které jsou VLZ zasílány výzvy a stanoviska Komise, na které reaguje svými písemnými nebo ústními vyjádřeními a stanovisky, nebo samotné soudní řízení, v němž přijímá žalobní návrhy a jiná podání, podává žaloby, vyjádření a jiné procesní úkony týkající se různých druhů řízení. Samozřejmě se také účastní soudních jednání před SDEU.¹⁰

Co se týče druhů řízení, VLZ může zasahovat určitým způsobem do všech druhů řízení, ať je to řízení o předběžné otázce, o porušení unijního práva, o žalobě na neplatnost aktů, o žalobě na nečinnost orgánů EU, v řízení, kde vystupuje jako vedlejší účastník, nebo v řízení o posudku.

Zároveň je to právě VLZ, který mezi orgány EU a mezi orgány ČR zprostředkovává informace, neboť české orgány a úřady s VLZ úzce spolupracují.

O své činnosti informuje vládu a následně i veřejnost právě tím, že vydává výroční zprávu, v níž jsou shrnuta řízení, ve kterých se vyjadřoval, a zároveň jsou v ní rozebrány zajímavé případy, které byly daný rok rozhodnuty.

1.3 Výbor vládního zmocněnce

Jak již bylo uvedeno v předchozí podkapitole, VLZ spolupracuje s různými orgány, avšak nejdůležitější spolupráce na vnitrostátní úrovni je v rámci Výboru VLZ, který tvoří zástupci ministerstev a dalších orgánů, jako ČNB, ÚOHS atd.¹¹

Tento poradní a konzultační orgán VLZ se pravidelně schází a na těchto setkáních jsou probírána jak probíhající řízení, tak již vynesené rozsudky, které mohou být pro ČR

⁸ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2018, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2019 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2018.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2018.pdf).

⁹ Usnesení vlády ČR ze dne 13. 4. 2005 č. 435 k návrhu na zajištění zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropského sdružení volného obchodu.

¹⁰ Článek 4 Statutu VLZ.

významné. Zároveň na této platformě dochází k rozpravám ohledně aktuálních otázek, které napomáhají vytvářet postoje ČR v různých oblastech se zohledněním českých zájmů.

Vedle těchto setkání spolu členové výboru mohou komunikovat prostřednictvím databáze ISAP, když přes tento informační systém také dochází ke koordinaci vyjádření a jiných různých podání, neboť VLZ vypracovává žalobní návrhy, stanoviska a vyjádření ve spolupráci s ústředními orgány státní správy, případně jinými orgány, které mají v takových oblastech své kompetence.

1.4 Národní zájmy

Zastupování a hájení českých zájmů je náplní činnosti VLZ, avšak je v podstatě nemožné takové zájmy charakterizovat, neboť neexistuje žádná definice, která by určila, co je těmito zájmy myšleno.

Pod tímto abstraktním pojmem si umí každý představit leccos, avšak ve snaze o jeho definování se ukazuje nemožnost jeho objektivního určení. Ony samy pojmy jako veřejný pořádek, veřejné zdraví a veřejná bezpečnost jsou ve výsledku stále natolik obecné, že při jejich vymezování si mnohdy neví rady ani judikatura.

V dnešním pojetí by bylo možná lepší označení „státní zájmy“, avšak toto s ohledem na historické souvislosti není nejvhodnější. Nicméně to poukazuje na političnost těchto zájmů, neboť jsou to právě politikové a úředníci, kteří tyto zájmy určují a prosazují.¹²

I když je snaha tyto zájmy sjednocovat a koordinovat, jak je možné vidět například v rámci Výboru VLZ, už jen proces podávání vyjádření a stanovisek, které vypracovává VLZ ve spolupráci s odpovědnými orgány, značí, že se zájmy různých skupin budou lišit a ideální jednotu národních zájmů budou třístit.

¹¹ Článek 5 Statutu VLZ.

¹² LABOUTKOVÁ, Š. *Prosazování zájmů v EU: národní a specifické zájmy jako legitimní prostředek ovlivňující tvorbu a rozhodovací procesy hospodářské politiky v Evropské unii*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2009, str. 35.

2. Řízení o předběžné otázce

Jedním z řízení, kde může svoji agendu vykonávat vládní zmocněnec a kde mohou být hájeny národní zájmy, i když toto není na první pohled zřejmé, je řízení o předběžné otázce. Toto řízení, svojí povahou nesporné řízení, je upraveno v článku 267 SFEU, kde je vyjádřena pravomoc SDEU rozhodovat o předběžných otázkách. Z předmětného ustanovení vyplývá předpoklad, že o předběžných otázkách může rozhodovat jak Soudní dvůr, tak rovněž Tribunál, což se však ve skutečnosti neděje a primát v rozhodování o předběžných otázkách si ponechává Soudní dvůr.

Pro Soudní dvůr představují řízení o předběžných otázkách největší podíl její agendy, neboť jich z 894 zahájených věcí v roce 2018 připadá na předběžné otázky 568, což odpovídá cca 66,90 %.¹³ I když celkový počet zahájených řízení v jednotlivých letech kolísá, počet zahajovaných řízení o předběžných otázkách každoročně roste. Tato skutečnost by mohla mít vliv na rychlost rozhodování, což by v konečném důsledku mělo vliv na fyzické a právnické osoby v členských státech, neboť těchto se z řízení vedených u SDEU právě řízení o předběžných otázkách dotýká nejvíce. Avšak u SDEU jsou postupně zaváděna různá procesní opatření,¹⁴ která mají zvýšit efektivnost rozhodování, a zkracovat tak lhůty, ve kterých je vydáno konečné rozhodnutí ve věci.¹⁵ Z tohoto důvodu se dlouhodobě daří Soudnímu dvoru snižovat délku řízení, když v roce 2006 se průměrná délka řízení o předběžných otázkách pohybovala okolo 20 měsíců a v roce 2016 se průměrná délka zkrátila na 15 měsíců.¹⁶ Nicméně v roce 2018 průměrná délka řízení o předběžné otázce mírně vzrostla, a to na 16 měsíců.¹⁷

Jak bude dále rozvedeno, žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podávají vnitrostátní soudy, což znamená, že toto není v režii členských států, neboť jednou z podmínek žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je vedení řízení před soudem členského státu. Avšak tato

¹³ Soudní dvůr Evropské unie, 2019. *Výroční zpráva 2018: Soudní činnost*. [online]. [cit. 29. 11. 2019]. str. 118. Dostupné z: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-10/_ra_2018_cs.pdf.

¹⁴ Opatření se týkají jak Soudního dvora, tak Tribunálu.

¹⁵ Evropský účetní dvůr, 2017. Zvláštní zpráva č. 14/2017. Přezkum výkonnosti vedení soudních řízení u Soudního dvora Evropské unie. [online]. [cit. 17. 6. 2018]. Dostupné z: <http://publications.europa.eu/webpub/eca/special-reports/court-of-justice-14-2017/cs/>

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Soudní dvůr Evropské unie, 2019. *Tisková zpráva č. 39/19. Soudní statistiky za rok 2018: Soudní dvůr a Tribunál zaznamenaly rekordní produktivitu se 1769 ukončenými věcmi*. [online]. [cit. 1. 12. 2019]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-03/cp190039cs.pdf>

skutečnost nebrání určitému mezistátnímu srovnání. Do konce roku 2018 bylo podáno celkem 10717 žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce. Nejvíce těchto žádostí podalo Německo, a to celkem 2527. Když porovnáme státy, které přistoupily v roce 2004, pohybují se počty žádostí v řádech desítek, pouze Maďarsko a Polsko překročily hranici stovky. Což není mnoho, pokud vezmeme, že od přistoupení již uplynulo více než 15 let. Česká republika do konce roku 2016 podala celkem 69 žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce a při srovnání se Slovenskem, které podalo 50 žádostí, je možné konstatovat, že Česká republika v této oblasti není tolik aktivní, neboť oproti Slovensku, které je co do počtu obyvatel mnohem menší, není počet žádostí o tolik vyšší. Dalo by se říci, že soudy obou států by mohly být v této oblasti aktivnější.¹⁸

2.1 Předmět řízení

Jelikož na té nejobecnější úrovni aplikují unijní právo soudy členských států, je nezbytné zajistit, aby tyto normy byly aplikovány v rámci EU jednotně, k čemuž může sloužit právě i řízení o předběžné otázce, kde Soudní dvůr vykládá unijní akty a zajišťuje tak jednotu výkladu. Hlavním účelem řízení o předběžné otázce je tak jednotná aplikace a konzistentní výklad unijního práva v členských státech, poskytnutí pomoci soudům členských států při interpretaci a aplikaci unijního práva, kontrola legality právních aktů EU a v neposlední řadě také ochrana právních zájmů fyzických a právnických osob.¹⁹

Jak již ze samotného článku 267 SFEU vyplývá, řízení o předběžných otázkách se tedy týká výkladu Smluv a platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie. Co se výkladu týče, uvedené ustanovení uvádí Smlouvy, avšak je nutné nezahrnovat pouze vlastní text Smluv, ale také její dodatky, protokoly či změny Smluv. Ohledně aktů orgánů EU, do této kategorie patří zejména nařízení, směrnice a rozhodnutí, avšak předmětem výkladu mohou být také nezávazná doporučení a stanoviska. Na první pohled ne tolik zřejmé, avšak předmětem výkladu mohou být také smlouvy mezinárodního práva veřejného, kterými je EU vázána. Naopak vnitrostátní právo členských států nemůže být nikdy předmětem výkladu Soudního dvora.²⁰

¹⁸ Viz poznámka č. 13, str. 136-142.

¹⁹ KARAS, V., KRÁLIK, A. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 211.

²⁰ TICHÝ, L., ARNOLD, R., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R., DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo*. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 307.

Ohledně neplatnosti aktů, zde je nutné mít na paměti, že soudy členských států nemohou z podstaty své činnosti posuzovat neplatnost aktů EU, avšak pokud prohlašují platnost takových aktů, z tohoto hlediska jsou s to takovou věc posoudit. Omezením pro podání předběžné otázky ohledně platnosti aktů je, že předběžné otázky „se nesmí týkat primárního práva ani rozhodnutí SDEU.“²¹

2.2 Průběh řízení

Řízení před Soudním dvorem předchází řízení před vnitrostátním soudem, v rámci něhož je projednávána věc, která spadá do působnosti unijního práva a existuje zde nejistota ohledně výkladu či platnosti takového aktu. Pokud vnitrostátní soud rozhodne, že podá k Soudnímu dvoru předběžnou otázku, učiní tak dle svého procesního práva, když přeruší předmětné řízení a podá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru. Český soud tak učiní vydáním usnesení, kde v jeho výrokové části bude jedním výrokem přerušeno řízení a další výrok bude obsahovat právě žádost a formulované předběžné otázky.²² Zároveň žádost musí obsahovat shrnutí relevantních skutkových a právních zjištění, které Soudnímu dvoru pomohou při rozhodování a zajistí relevantnější rozhodnutí. Doporučení pro vnitrostátní soudy o zahájení řízení o předběžné otázce obsahuje výčet náležitostí, které musí předmětná žádost obsahovat. Jedná se zejména o vymezení překládajícího soudu, účastníků řízení a jejich zástupců, předmět sporu a právě ty rozhodné skutkové a právní okolnosti případu, společně s odůvodněním žádosti a formulací předběžných otázek. Uvedené doporučení obsahuje také návod na formální úpravu takové žádosti, jako například typ písma, velikost písma, řádkování atd.

Dále pak následuje samotné řízení před Soudním dvorem, které se člení na písemnou část, ústní část, stanovisko generálního advokáta a konečný rozsudek Soudního dvora. Jak upravuje článek 23 Statutu Soudního dvora EU, poté, co je Soudnímu dvoru doručena žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, je tato žádost přeložena do všech úředních jazyků EU²³ a oznámena členským státům, Komisi a orgánu, který přijal akt, o jehož výklad či platnost se má jednat.

²¹ SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 183.

²² TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., MALENOVSKÝ, J. a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, str. 400.

²³ Dle článku 104 Jednacího řádu Soudního dvora.

V této fázi pak přichází na řadu možnost členských států, aby se do řízení zapojily, a mohly tak ovlivnit dané řízení. Právě ve lhůtě dvou měsíců od doručení předmětného oznámení mají členské státy, ale i Komise a účastníci vnitrostátního řízení, možnost se vyjádřit k předmětné věci, jaký postoj k předmětné žádosti zaujímají a jak by měl Soudní dvůr odpovědět na položené předběžné otázky. Dle bodu 11. Praktických pokynů pro účastníky řízení ve věcech předkládaných Soudnímu dvoru by nemělo písemné vyjádření přesahovat 20 stran. Následně jsou tato vyjádření přeložena a doručena členským státům, Komisi a účastníkům vnitrostátního řízení. Reagovat na písemné vyjádření jiného členského státu či jiné zúčastněné osoby není možné v rámci písemné části řízení a bylo by možné pouze v rámci ústního jednání. Vyjádřit se pak v rámci ústního jednání může každý členský stát, a to neohledně na to, zda podal v písemné části řízení písemné vyjádření.²⁴

Po ukončení ústního jednání pokračuje řízení podobně, jako je tomu u jiných řízení před Soudním dvorem, když zhruba dva měsíce po konání ústního jednání je předloženo stanovisko generálního advokáta, po kterém následuje porada senátu, kde je formulováno konečné znění rozhodnutí.²⁵

Po vynesení rozsudku Soudního dvora pokračuje řízení dále na vnitrostátní úrovni, kde soud členského státu rozhoduje v souladu s vydaným rozhodnutím o předběžných otázkách.

2.3 Účinky rozhodnutí

Většina řízení o předběžné otázce před SDEU končí vydáním rozsudku, ve kterém je uveden průběh řízení a odpovědi na předběžné otázky. Avšak ne všechna zahájená řízení jsou ukončena právě takto, neboť v případě, kdy není Soudní dvůr oprávněn rozhodovat o předběžných otázkách, vydá usnesení, kterým vysloví, že zjevně nemá pravomoc. Dále existuje možnost, že vydá tzv. meritorní usnesení s odůvodněním, a to v takových případech, kdy soudy podaly předběžnou otázku, avšak ji podat nemusely, neboť předmětná otázka již byla předmětem výkladu, nebo když příslušná ustanovení jsou natolik jasná, že není nutný jejich výklad. Tomuto odpovídají i vydané statistiky, když v roce 2018 bylo v rámci řízení

²⁴ Úřad vlády ČR, 2011. Zastupování ČR před Soudním dvorem EU – databáze vládního zmocněnce. Řízení o předběžné otázce. [online]. Informační systém pro implementaci práva EU. [cit. 17. 6. 2018]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/homepage.nsf/esdpo>

o předběžné otázce vydáno 463 rozhodnutí, a z toho více jak 75 % tvoří rozsudky, tedy celkem 354. Meritorních usnesení s odůvodněním bylo vydáno 35, zbytek jsou pak ostatní usnesení, například ohledně neoprávněnosti k rozhodování.²⁶

Pokud tedy Soudní dvůr vydá rozsudek, je tento pro vnitrostátní soud, který žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podal, závazný. Jelikož mají rozsudky Soudního dvora precedenční povahu, je nutné vzít v úvahu, že takový rozsudek bude závazný i pro ostatní soudy členských států, které přijdou s obdobnou problematikou v rámci řešení případů do styku.²⁷ Z tohoto důvodu se ostatní členské státy zapojují do řízení, tak jak bylo popsáno výše, neboť tak mohou posuzování určité otázky ovlivnit.

Problematické v rámci aplikace může být, že takovéto rozsudky Soudního dvora mají účinky *ex tunc*, tedy se použijí a mají tak být chápány od počátku vzniku předmětného aktu EU. To může mít vliv již na rozhodnuté věci a zejména na právní jistotu. Z tohoto hlediska může Soudní dvůr ve výjimečných případech vyslovit, že účinky takového rozsudku se aplikují od vyhlášení do budoucnosti.²⁸

2.4 Povinnost podat předběžnou otázku a možné důsledky

Jak bylo výše uvedeno, žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podávají vnitrostátní soudy. S tímto se však pojí otázka, zda existuje povinnost podat předběžnou otázku Soudnímu dvoru, či je na uvážení soudu, zda takovou otázku předloží či ne. Než se dostaneme k pojednání o možnosti či povinnosti podat předběžnou otázku, je nutné si nejprve definovat pojem soudu, neboť na posouzení této otázky dále stojí, zda bude takový orgán vůbec oprávněn předběžnou otázku podat, jak již bylo zmiňováno výše. Takto zdánlivě jednoduchý pojem však může v rámci právních řádů jednotlivých členských států činit nemalé problémy. Všichni se shodneme na tom, že pod pojem soudního orgánu spadají soudy členských států v rámci jejich soudní soustavy, ať již jde o soudy řešící civilní, trestní či správní věci, a to na různých úrovních jako obecné, odvolací, kasační či ústavní. Avšak ve většině států působí i další

²⁵ TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., MALENOVSKÝ, J. a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, str. 403.

²⁶ Soudní dvůr Evropské unie, 2019. *Výroční zpráva 2018: Soudní činnost*. [online]. [cit. 29. 11. 2019]. str. 124. Dostupné z: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-10/_ra_2018_cs.pdf.

²⁷ TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., MALENOVSKÝ, J. a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, str. 404.

²⁸ Tamtéž.

orgány, které nelze přiřadit do soustavy soudů členského státu, které ale také mají určité pravomoci a které by mohly spadat pod pojem soudního orgánu.

K tomuto vymezení slouží doporučení Soudního dvora, které na základě dřívější rozhodovací praxe Soudního dvora předpokládá určité pojmové znaky, které musí uvedený orgán splňovat, aby mohl být považován za soud dle článku 267 SFEU. Zejména se musí jednat o orgán, který je zřízen zákonem, jedná se o stálý a nezávislý orgán, který rozhoduje podle právních předpisů, s obligatorní jurisdikcí a s kontradiktorní povahou řízení.²⁹ Dle těchto kritérií tak mohou v jednotlivých členských zemích splňovat definici soudního orgánu různé rozhodčí soudy, či instituce působící v oblasti pracovního a sociálního práva.³⁰ Nutné je však posuzovat příslušné orgány a instituce individuálně, neboť nelze s jistotou říci, že například rozhodčí soudy ve všech členských státech splňují výše uvedená kritéria.

Posouzení, zda se jedná o soudní orgán dle článku 267 SFEU, lze najít i v rámci předběžných otázek podaných orgány České republiky, které dne 22. 1. 2013 ve věci C-49/13 MF 7, a.s., proti MAFRA a.s. podal Úřad průmyslového vlastnictví. Soudní dvůr svým usnesením ze dne 14. 11. 2013 však rozhodl, že k zodpovězení otázek nemá pravomoc, neboť Úřad průmyslového vlastnictví nelze považovat za soud, když rozhodnutí, ke kterému řízení před Úřadem průmyslového vlastnictví směřuje, vykazuje rysy správního rozhodnutí. Zároveň postavení Úřadu průmyslového vlastnictví naplňuje spíše znaky správního orgánu, neboť řízení před tímto úřadem může být zahájeno rovněž z vlastního podnětu. Dalšími argumenty, že uvedený úřad nelze považovat za soudní orgán dle článku 267 SFEU je to, že lze proti jeho rozhodnutí podat rozklad k předsedovi úřadu a další možnou obranou proti těmto rozhodnutím je žaloba ve správním soudnictví. Dále Soudní dvůr uvedl, že nejsou naplněny znaky nezávislosti a nestrannosti Úřadu, když například délka funkčního období nebo důvody odvolání předsedy Úřadu nejsou stanoveny zákonem.³¹

Co se týče soudů, je dále nutné vymezit, jak je to s možností či povinností předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Na jedné straně jsou soudy, kdy záleží na jejich uvážení, zda k vyřešení věci a k vynesení rozsudku je nezbytné, aby Soudní dvůr rozhodl o nejasné otázce. Jedná se ve většině případů o soudy prvoinstanční, jejichž

²⁹ CRAIG, P., DE BÚRCA, G. *EU law: text, cases, and materials*. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, c2015, str. 466-467.

³⁰ TICHÝ, L., ARNOLD, R., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R., DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo*. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 306.

³¹ Usnesení Soudního dvora ze dne 14. 11. 2013 ve věci C-49/13, MF 7 a.s. proti MAFRA, a.s.

rozhodnutí lze dále napadnout některými opravnými prostředky dle vnitrostátního práva.³² Zde platí, že uvážení a hlavně odpovědnost za podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce závisí na soudci, který danou věc rozhoduje, a i když strany vnitrostátního řízení mohou podání takové otázky navrhnout, není tímto soudce vázán. Pokud soudce rozhodne o předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru, mohou strany sporu navrhnout znění otázky či otázek, soudce však nesmí na stranách vynucovat, aby za něj znění předběžných otázek formulovaly.³³

Naopak jsou zde soudy, u nichž je dána povinnost předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru. Obecně jsou to soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky dle vnitrostátního práva³⁴ nebo soudy, které žádají v rámci předběžné otázky o rozhodnutí o neplatnosti aktu EU.³⁵ Jak bylo uvedeno výše, neplatnost aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie může vyslovit pouze Soudní dvůr.

Co se týče soudů, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky, je nutné tuto podmínku posuzovat opět individuálně, a i když se většinou bude jednat o soudy na vrcholu soudní soustavy,³⁶ je nutné zohlednit jednotlivé případy, jako na příkladu České republiky, kde jsou rozhodnutí okresních či obvodních soudů ve sporných řízeních obecně napadnutelná odvoláním, avšak pokud se jedná o spor ohledně peněžitého plnění do 10.000 Kč, jedná se v takovém případě o bagatelní spor, ve kterém není možné se proti rozsudku odvolat. Na takové případy je proto v rámci posuzování dávat pozor a posuzovat je individuálně. Takovéto soudy budou pak povinny podat předběžnou otázku, ledaže vyvstálá otázka není relevantní, otázka již byla předmětem výkladu (*acte éclairé*), nebo předmětná ustanovení jsou natolik jasná, že není nutný jejich výklad (*acte claire*).³⁷

Z českých soudů je v této oblasti nejaktivnější Nejvyšší správní soud, který do konce roku 2018 podal celkem 32 žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce. A jelikož o podaných předběžných otázkách informuje na svých internetových stránkách, je zřejmé, že další podal i

³² Dle článku 267 SFEU.

³³ TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., MALENOVSKÝ, J. a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, str. 399.

³⁴ Dle článku 267 SFEU.

³⁵ SVOBODA, P. Úvod do evropského práva. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 186.

³⁶ V České republice Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud či mimo stojící Ústavní soud.

³⁷ TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., MALENOVSKÝ, J. a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, str. 396.

v roce 2019.³⁸ Ze statistik Soudního dvora dále vyplývá, že Ústavní soud České republiky, v této oblasti aktivní není, neboť doposud nepodal ani jednu předběžnou otázku Soudnímu dvoru. V tomto se však řadíme spíše k výjimkám, neboť ve většině členských států nějakou předběžnou otázku podal i jejich ústavní soud. Vedle našeho ústavního soudu se dále řadí jen Malta, Chorvatsko a Slovensko, u nichž ústavní soudy také prozatím nepodaly žádnou předběžnou otázku.³⁹

³⁸ Nejvyšší správní soud, 2019. *Předběžné otázky podané NSS*. [online]. [cit. 1. 12. 2019]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz/Predbezne-otazky-podane-NSS/art/533?menu=254>

³⁹ Soudní dvůr Evropské unie, 2019. *Výroční zpráva 2018: Soudní činnost*. [online]. [cit. 29. 11. 2019]. str. 140-142. Dostupné z: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-10/_ra_2018_cs.pdf

3. Řízení o porušení Smlouvy

3.1 Předsoudní fáze

Členské státy přistoupením k EU svěřily určité pravomoci Unii a zavázaly se plnit cíle a dodržovat povinnosti, které jsou stanoveny zejména v SEU a v SFEU, nicméně nejedná se pouze o primární právo, ale také o sekundární právní akty.

V případě, že je Komise přesvědčena o tom, že členský stát porušuje to, k čemu se zavázal a neplní povinnosti vyplývající ze Smluv, upozorní na to předmětný členský stát a nechá jej vyjádřit.

Musí se však jednat o kvalifikované porušení, které je přičitatelné státu. Dalším znakem takového porušení je, že může spočívat jak v jednání, tak v opomenutí. Opomenutí je nejčastěji viditelné v případě neprovedení směrnice.⁴⁰

Není-li Komise s vyjádřením spokojena, vydá odůvodněné stanovisko, a pokud není ze strany členského státu tomuto stanovisku ve lhůtě vyhověno, může být podána žaloba.⁴¹

V souvislosti s porušením unijního práva bylo možné tuto situaci řešit prostřednictvím řízení EU Pilot, které jako tzv. neformální dialog, mělo vést k vyřešení věci bez oficiálního řízení. Pokud se v rámci tohoto flexibilního řízení nepovedlo věc vyřešit, byla věc dále normálně řešena výše popsaným způsobem. Avšak v lednu 2017 přišla Komise se sdělením, že od tohoto řízení bude upouštět, což dokazují i počty zahájených řízení EU Pilot, když ještě v roce 2016 jich bylo vůči ČR zahájeno 20, ale v roce 2017 to byla pouze 4 řízení a v roce 2018 jen 2 řízení.⁴²

3.2 Aktivní legitimace k podání žaloby

Aktivně legitimována dle SFEU je tedy Evropská komise, když základem pro její postup je článek 258 SFEU.

⁴⁰ SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 169, 170.

⁴¹ Článek 258 SFEU.

⁴² Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2018, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2019 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2018.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2018.pdf), str. 116.

Druhým žalobcem v těchto věcech mohou být členské státy, které pokud u jiného členského státu dojdou k závěru, že tento porušil některou svou povinnost, mohou podat žalobu Soudnímu dvoru.⁴³ Nicméně z analýzy provedené níže a literatury vyplývá, že členské státy takto často nečiní, neboť v analyzovaných případech byla žalobce vždy Komise.

Důležitým aspektem v této věci je, že, ačkoliv dle SEU Komise zajišťuje dodržování Smluv, neuplatní se v této věci zásada oficiality, nýbrž je právem žalobců, zda žalobu podají, nebo nepodají.⁴⁴

3.3 Účinky rozhodnutí

V případě, že je některým ze žalobců podána žaloba, je vedeno běžné sporné řízení před Soudním dvorem, kde má právo podat vládní zmocněnec žalovaného členského státu žalobní odpověď, na kterou může navazovat replika a duplika. Rovněž se v případě ústního jednání může vyjadřovat tam.

V případě, že Soudní dvůr shledá jednání členského státu jako porušující povinnosti vyplývající ze Smluv, vydá rozsudek, v němž toto porušení konstatuje.

Takový rozsudek má však deklaratorní účinky, a v případě, že členský stát svoje jednání nenapraví, vystavuje se riziku, že bude opět žalován, a to v režimu článku 260 odst. 2 SFEU, resp. 260 odst. 3 SFEU.

V souvislosti s nenapravením závadného stavu členským státem, mu tak může být uložena povinnost zaplatit paušální částku nebo penále. A nově je možné, že členskému státu bude uložena povinnost uhradit obě sankce, neboť dle vyjádření Komise, tato zpřísňuje svůj přístup k tomu chování členských států.⁴⁵

⁴³ Článek 259 SFEU.

⁴⁴ SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 168.

⁴⁵ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2018, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2019 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2018.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2018.pdf), str. 116.

4. Intervence neboli tzv. vedlejší účastenství

Statut SDEU ve svém článku 40 umožňuje členským státům a rovněž i orgánům Unie vstupovat do řízení o přímých žalobách a do řízení o kasačních opravných prostředcích, a podpořit tak jednu ze stran sporu. Nemusí je však podporovat plně, mohou se připojit jen v určitých bodech.⁴⁶

O vstup do takto vedeného řízení je nutné požádat, a to dle článku 130 Jednacího řádu Soudního dvora ve lhůtě šesti týdnů od zveřejnění oznámení o zahájení řízení v Úředním věstníku. V případě, že požádá vedlejší účastník později, lze jej do řízení připustit, avšak žádost musí stihnout podat do vydání rozhodnutí o zahájení ústní části řízení. Tento, řekněme opožděný vedlejší účastník, má však pouze právo se vyjádřit na ústním jednání.⁴⁷ Naopak řádný vedlejší účastník po rozhodnutí předsedy o povolení vstupu, které je v případě členských států a orgánů Unie v podstatě pouze formální záležitostí, obdrží veškeré procesní písemnosti. Tento vedlejší účastník pak může ve lhůtě jednoho měsíce od obdržení těchto písemností předložit spis vedlejšího účastníka, ve kterém uvede svá odůvodněná vyjádření na podporu jednoho z účastníků, ke kterým rovněž může přiložit důkazy.⁴⁸

Nad rámec výše uvedeného ještě poznamenám, že jako vedlejší účastníci se mohou do řízení připojit i jiné osoby a instituce než členské státy a orgány Unie, avšak tyto ostatní musí prokázat právní zájem na tomto přistoupení.⁴⁹ Připojit se jako vedlejší účastník je možné jak do řízení vedeného u Soudního dvora, tak také do řízení u Tribunálu.

Vedlejší účastníci samozřejmě nemají stejná procesní práva jako účastníci hlavní, neboť jejich vyjádření jsou akceptovatelná pouze v takové míře, v jaké podporují jednu ze stran.⁵⁰

⁴⁶ Článek 129 odst. 1 Jednacího řádu Soudního dvora.

⁴⁷ Článek 129 odst. 4 Jednacího řádu Soudního dvora.

⁴⁸ Článek 129 až 133 Jednacího řádu Soudního dvora.

⁴⁹ TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., MALENOVSKÝ, J. a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, str. 452.

⁵⁰ Tamtéž, str. 453.

4.1 Intervence České republiky v číslech

Od přistoupení do EU v roce 2004 se ČR připojila jako vedlejší účastník celkem ve 113 případech. Počty v jednotlivých letech zobrazuje tabulka č. 4 v příloze. Z ní rovněž vyplývá, na podporu jaké strany se ČR připojovala.

Z různých vyjádření a shrnutí se lze často dočíst, že se nejčastěji připojujeme na stranu některého členského státu. Nicméně z tabulky je možné vyčíst, že častá je také podpora Rady nebo Komise.

Na stranu členského státu se ČR připojuje v případech řízení o porušení povinnosti, avšak v jiných typech řízení, jako je například řízení o žalobě na neplatnost aktu EU či na nečinnost orgánu EU, tomu tak vůbec nemusí být.

Vedlejší účastenství ČR v řízeních o porušení povinnosti je konkrétněji rozvedeno v podkapitole 6.2.

5. Účastenství ČR v řízeních o předběžné otázce

Tento typ řízení nedovoluje, jak bylo rozvedeno výše, aby členské státy, respektive vlády členských států, byly hlavními účastníky řízení, avšak mohou se do těchto řízení zapojit na základě písemného nebo ústního vyjádření, a ovlivnit tak případně výsledek rozhodnutí Soudního dvora, přičemž nezáleží, z jakého členského státu je soud podávající žádost.

VLZ se za posledních pět let zapojil celkem do 235 řízení, v nichž podal vyjádření, ať již písemné, ústní nebo obě. Ačkoliv každým rokem počet zapojení ČR do řízení o předběžné otázce stoupá, nelze říci, že by ČR byla v tomto ohledu příliš aktivní, když vezmeme v úvahu, že za posledních pět let bylo zahájeno více jak 2400 řízení.⁵¹

Množství zahájených řízení v letech 2014 až 2018 v jednotlivých oblastech⁵² a v nich podaných vyjádření VLZ je shrnuto v tabulce č. 1 v příloze, z níž má vyplynout, do jakých oblastí směřují předběžné otázky a v jakých se ČR nejvíce vyjadřuje.⁵³ Nejvíce vyjádření lze vysledovat v osmi oblastech, a to v oblasti ochrany osobních údajů, daní a finančního trhu, volného pohybu služeb a svobody usazování, volného pohybu zboží a duševního vlastnictví, ochrany spotřebitele, volného pohybu osob, sociálního zabezpečení migrujících pracovníků a justice a vnitřních věcí.

Uvedené tematické okruhy korespondují také s oblastmi, do kterých směřovaly předběžné otázky podávané českými soudy. Soudy České republiky podaly v období mezi lety 2014 až 2018 celkem 35 žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce.⁵⁴ Jak vyplývá z tabulky č. 2 uvedené v příloze,⁵⁵ nejvíce jich směřovalo do oblasti daní a finančního trhu, kde celkově podaly české soudy 10 předběžných otázek, ohledně justice a vnitřních věcí to bylo 8, ohledně volného pohybu zboží a duševního vlastnictví 3 otázky, v oblasti volného pohybu osob také 3 otázky a ohledně ochrany spotřebitele 2. Ostatní podané předběžné otázky se týkaly jiných oblastí, za významnou můžeme označit ještě dopravní politiku, kde byly podány 4 otázky.

⁵¹ Soudní dvůr Evropské unie, 2019. *Výroční zpráva 2018: Soudní činnost*. [online]. [cit. 23. 11. 2019]. str. 121. Dostupné z: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-10/_ra_2018_cs.pdf

⁵² Jednotlivé oblasti neboli tematické okruhy jsou převzaty z výročních zpráv VLZ, aby bylo možné tyto následně zkoumat, s ohledem na počty řízení a počty vyjádření.

⁵³ Uvedená čísla vychází z výročních zpráv VLZ za roky 2014 až 2018.

⁵⁴ Viz poznámka č. 51.

⁵⁵ Ačkoliv z webových stránek NSS, kde jsou předběžné otázky podané českými soudy shrnuty, vyplývá počet 34.

Skutečnost, že jsou uvedené oblasti pro ČR významné, dokazuje rovněž, že do řízení o předběžných otázkách iniciovaných českými soudy se VLZ zapojuje a vyjadřuje se v nich. Uvedené vyplývá z tabulky č. 3 v příloze, přičemž je zřejmé, že jen v minimu případů se VLZ v řízeních iniciovaných českými soudy nevyjádřil. V roce 2018 by to měly být 3 případy, avšak není jisté, že toto bude konečné číslo, neboť jedna z předběžných otázek byla Soudním dvorem shledána jako zjevně nepřijatelná,⁵⁶ a ostatní dvě otázky byly podány až ve druhé polovině roku 2018⁵⁷, tudíž se VLZ nemusel do konce roku stačit vyjádřit, a mohl tak učinit až později. Jako zjevně nepřijatelná byla shledána i jedna ze žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce z roku 2016⁵⁸ a o druhé bylo rozhodnuto usnesením Soudního dvora, neboť o podobné již Soudní dvůr rozhodl.⁵⁹ V souvislosti s tím zřejmě neměl VLZ možnost se vyjádřit. Proto lze v podstatě konstatovat, že se VLZ nevyjádřil pouze v jedné věci iniciované českými soudy, a to ve věci C-21/17, Catlin Europe SE vs. O.K. Trans Praha spol. s r.o.⁶⁰

Výše uvedené tematické oblasti jsou tedy dle provedené analýzy významné, přičemž za nejpodstatnější považují oblast justice a vnitřních věcí, volného pohybu služeb a svobody usazování, daní a finančního trhu a ochrany spotřebitele, které budou více rozvedeny v následujících podkapitolách.

5.1 Justice a vnitřní věci

Ohledně justice a vnitřních věcí bylo od roku 2014 do roku 2018 zasláno celkem 42 vyjádření,⁶¹ což je v podstatě nejvíce ze všech oblastí. Řešené případy v této oblasti jsou rozličného charakteru a mají v podstatě nejširší záběr, neboť jsou zde řešeny věci občanskoprávní, obchodněprávní, rodinné i trestněprávní. Ačkoliv většina věcí se týká procesních otázek či základních práv a svobod, prolíná se do této oblasti i výklad hmotněprávních pojmů. Základní lidská práva a svobody se týkají nejvíce sféry rodinné a trestněprávní, a jelikož se tato práce zabývá spíše občanskoprávními a obchodněprávními aspekty, vybrala jsem následující případy z okruhu příslušnosti soudu a uznávání a výkonu rozhodnutí.

⁵⁶ Věc C-680/18, HJ.

⁵⁷ Nejvyšší správní soud, 2019. *Předběžné otázky podané ostatními soudy*. [online]. [cit. 23. 11. 2019]. Dostupné z: <http://nssoud.cz/Predbezne-otazky-podane-ostatnimi-soudy/art/534?menu=255>

⁵⁸ Věc C-653/16, Jitka Svobodová vs. Česká republika.

⁵⁹ V-497/16, Sokáč.

⁶⁰ Tato věc se týkala oblasti justice a vnitřních věcí.

⁶¹ Viz tabulka č. 1 v příloze.

5.1.1 Příslušnost soudu

Obecné pravidlo příslušnosti soudu je určeno bydlištěm žalovaného. Avšak mohou existovat i jiná kritéria, která příslušnost soudu vymezují jinak, jako v případě zvláštní příslušnosti, kde je v určitých popsaných situacích žalobci dáno na výběr, nebo ve věcech pojištění, spotřebitelských smluv či v případě výlučné příslušnosti.⁶² Ačkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že institut výlučné příslušnosti soudu je jednoznačný, nicméně i tento vzbuzuje pochyby a nejasnosti.

V rámci toho byl před Soudním dvorem řešen případ C-605/14 Komu a další, v němž se vyjadřoval i VLZ. V předmětném řízení šlo o posouzení charakteru zrušení podílového spoluvlastnictví k nemovitosti, tedy zda se v tomto případě jedná o věcněprávní vztah či o závazkový právní vztah, neboť toto hodnocení má vliv na určení příslušnosti soudu. Dle článku 22 bodu 1 prvního pododstavce nařízení Brusel I jsou pro řízení, jejichž předmětem jsou věcná práva k nemovitostem, příslušné soudy toho členského státu, kde se nemovitost nachází.⁶³ Pokud by se jednalo o závazkový právní vztah, uplatnilo by se obecné pravidlo příslušnosti, tedy příslušný by byl soud členského soudu, v němž má žalovaný bydliště.⁶⁴

V tomto konkrétním případě se nemovitost nacházela ve Španělsku a všichni spoluvlastníci měli bydliště ve Finsku. Finská úprava ohledně zrušení spoluvlastnictví uvádí, že se spoluvlastník může oddělit tak, že se věc rozdělí. Pokud by však věc rozdělit nešlo nebo by takové rozdělení stálo nepřiměřené náklady, může spoluvlastník navrhnout soudu, aby rozhodl o zrušení spoluvlastnictví prodejem věci. Jelikož někteří ze spoluvlastníků měli v úmyslu se ze spoluvlastnictví oddělit, podali návrh k finskému soudu, aby jmenoval zmocněnce pro prodej předmětné nemovitosti.

Uvedená věc dospěla až k Nejvyššímu soudu, který nakonec řízení přerušil a položil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda jsou v uvedeném řízení dotčena věcná práva k nemovitostem, a tudíž by měla být uplatněna výlučná příslušnost. V řízení před Soudním dvorem se mimo VLZ vyjádřila také finská, řecká a španělská vláda, přičemž všechna jejich předložená vyjádření směřovala k jednoznačnému závěru, tedy že zrušení spoluvlastnictví

⁶² TICHÝ, L., ARNOLD, R., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R., DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo*. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 513-514.

⁶³ V nyní platném a účinném nařízení Brusel I bis je tato výlučná příslušnost upravena v článku 24 bod. 1. Znění tohoto bodu článku je v obou nařízeních v zásadě stejné, proto je uvedený rozsudek použitelný i v současné době.

⁶⁴ Článek 2 odst. 1 nařízení Brusel I.

k nemovité věci spadá do kategorie věcných práv k nemovitým věcem.⁶⁵ Ve stejném duchu rozhodl také Soudní dvůr, že na zrušení spoluvlastnictví a následný prodej nemovitosti se použijí ustanovení ohledně věcných práv k nemovitostem, neboť otázka se týká vlastnických práv, která jsou zapisována do katastru nemovitostí, a proto s ohledem na veřejný pořádek se uplatní výlučná příslušnost soudu.⁶⁶

Jiný případ ohledně výlučné příslušnosti se týkal věci C-560/16 E.ON Czech Holding, který inicioval Nejvyšší soud České republiky. Tento případ je kuriózní již tím, že návrh na zahájení řízení byl v původním řízení k prvostupňovému soudu podán dne 26. 1. 2007, avšak žádost o rozhodnutí předběžné otázky byla k Soudnímu dvoru podána až dne 4. 11. 2016. Téměř desetiletá prodleva poukazuje na značnou nevoli českých soudů podávat předběžné otázky, neboť než byla podána předběžná otázka, byla věc řešena na všech úrovních soudní soustavy, včetně mimo stojícího Ústavního soudu. Přestože v uvedeném případě bylo rozhodováno dle předpisů, které v dnešní době již nejsou platné a účinné, je tento případ použitelný i v současné době, neboť uplatňovaná ustanovení byla převzata do nové úpravy.⁶⁷

Uvedený případ se týkal nuceného přechodu účastnických cenných papírů společnosti Jihočeská plynárenská, a.s., na hlavního akcionáře, tj. společnost E.ON Czech Holding AG se sídlem v Německu. Valná hromada společnosti Jihočeská plynárenská, a.s., rozhodla o tzv. vytěsnění akcionářů a určila výši protiplnění za tento přechod akcií, kterou však menšinová akcionáři považovali za nepřiměřenou, proto podali návrh na přezkum přiměřenosti k českému soudu. Hlavní akcionář od počátku řízení namítal, že české soudy jsou v této věci nepřislušné a příslušné mají být soudy německé, a to s ohledem na sídlo tohoto hlavního akcionáře. České soudy naopak v rámci svých rozhodnutí trvaly na příslušnosti českých soudů, avšak každý ze soudů opíral svoji argumentaci o odlišný článek nařízení Brusel I.

Podstatnou v této věci je skutečnost, že nebyla namítána neplatnost rozhodnutí valné hromady ohledně nuceného přechodu, avšak předmětem sporu byla pouze výše přiměřeného protiplnění. Kdyby totiž byla namítána neplatnost předmětného rozhodnutí, o příslušnosti českých soudů by nebylo sporu, neboť článek 22 bod 2 nařízení Brusel I ohledně výlučné příslušnosti toto výslovně uvádí a určuje příslušnost tam, kde je sídlo společnosti, o jejíž rozhodnutí orgánu jde.

⁶⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 12. 2015 ve věci C-605/14 Komu a další, bod 28.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Článek 22 bod 2 nařízení Brusel I byl promítnut do článku 24 bod 2 nařízení Brusel I bis. Ustanovení § 183i a § 183k ObchZ byla převzata a doplněna v ustanovení § 375 a násl. ZOK.

Nejvyšší soud v souvislosti s tím položil Soudnímu dvoru tři otázky, když první směřovala na článek 22 bod 2 nařízení Brusel I, tedy zda se i na přezkum přiměřenosti protiplnění vztahuje tato výlučná příslušnost, byť není namítána platnost rozhodnutí orgánu společnosti.

V této věci vedle VLZ předložily svá vyjádření také strany původního řízení, tj. E.ON Czech Holding AG a minoritní akcionáři, a dále Evropská komise, jejichž vyjádření však nejsou uvedena v žádné argumentaci Soudního dvora ani generálního advokáta. VLZ v této souvislosti zastával názor, že se má postupovat dle článku 22 bod 2 nařízení Brusel I ohledně výlučné příslušnosti, aby nebyli poškozeni minoritní akcionáři z hlediska jejich práva na soudní přezkum.⁶⁸

V případě, že nelze aplikovat ustanovení ohledně zvláštní či výlučné příslušnosti, je vždy použitelné pravidlo obecné příslušnosti dle článku 2 odst. 1 nařízení Brusel I, tedy že příslušný je soud, v němž má žalovaný své bydliště. Avšak Soudní dvůr a rovněž generální advokát v této věci uvádějí, že je potřeba zkoumat, zda je použití obecného pravidla v souladu s cíly a účelem nařízení Brusel I. To neznamena, že mají být ustanovení ohledně výlučné příslušnosti vykládána extenzivně, avšak na druhou stranu také není vhodné, aby tato pravidla byla vykládána příliš formalisticky dle doslovného znění.⁶⁹

Je tedy nutné brát v úvahu zásady neboli cíle vyjádřené v preambuli nařízení Brusel I, zejména předvídatelnost pravidel určování příslušnosti, aby strany věděly, kde mohou žalovat, respektive být žalovány, což posiluje právní jistotu. Bod 12 preambule nařízení Brusel I pak zmiňuje, že tam kde existuje úzká vazba mezi soudem a právním sporem, je prostor pro uplatnění mimořádných pravidel příslušnosti. Tento je i v případě, kdy by takovéto určení příslušnosti usnadnilo řádný výkon spravedlnosti.

České soudy proto mají onu úzkou vazbu k projednávanému případu, neboť vytěsnění akcionářů společnosti Jihočeská plynárenská, a.s., se řídilo českým právem a bylo řešeno v českém jazyce, a je tudíž žádoucí, aby i v případě přezkumu přiměřenosti protiplnění rozhodovaly české soudy, zvláště pokud tyto plní funkci rejstříkových soudů, a podobně jako u katastru nemovitostí, je tento rejstřík vázán na sídlo společnosti. Mimo jiné společnost E.ON Czech Holding AG v rámci námitky příslušnosti soudu vůbec nerozporovala

⁶⁸ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2017, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2018 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2018.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2018.pdf), str. 35.

⁶⁹ Stanovisko generálního advokáta k věci C-560/16 E.ON Czech Holding, EU:C:2017:872, body 27-32.

skutečnost, že se případ řídí českým právem.⁷⁰ Zároveň osoba většinového akcionáře se může v průběhu času měnit, proto jiné spory ohledně záležitostí společnosti by poté byly řešeny jinými soudy, tudíž právní jistota by byla ohrožena.

Proto Soudní dvůr na první otázku odpověděl tak, že i na předmětný případ přezkumu přiměřenosti protiplnění za nucený přechod účastnických cenných papírů na většinového akcionáře se použije pravidlo výlučné příslušnosti dle článku 22 bodu 2 nařízení Brusel I, tedy že příslušný je soud, kde má společnost, jejíž akcie byly předmětem přechodu, sídlo.⁷¹

Jelikož Soudní dvůr odpověděl na první položenou otázku kladně, již se dalšími otázkami nezabýval. K těmto krátkou argumentaci uvedl generální advokát ve svém stanovisku ze dne 16. 12. 2017, který však odmítnul možné varianty příslušnosti dle článku 5 odst. 1 písm. a) a odst. 3 nařízení Brusel I, které zakládají příslušnost na základě místa splnění smluvního závazku, resp. místa škodné události v souvislosti s delikttní nebo kvazidelikttní odpovědností. Stanovisko generálního advokáta je pochopitelné, neboť v případě vytěsnění akcionářů nejde o smluvní závazek stran, protože k přechodu účastnických cenných papírů může dojít i bez souhlasu minoritních akcionářů, tudíž zde může chybět vůle jedné ze stran jako jednoho znaku platného právního jednání. Nejde však ani o uplatňování odpovědnosti za protiprávní jednání.⁷²

5.1.2 Uznávání a výkon rozhodnutí

Nařízení Brusel I bis přineslo zjednodušení ohledně uznávání a výkonu rozhodnutí, neboť již není nutné zahajovat řízení ohledně uznání rozhodnutí a k výkonu rozhodnutí se již nevyžaduje prohlášení vykonatelnosti (exequatur). Jak je uvedeno v bodě 26 preambule nařízení Brusel I bis, „rozhodnutí vydaná v některém členském státě by měla být uznána ve všech členských státech, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení.“ To je odůvodněno také menší časovou náročností a finanční nákladností, a proto „by měla být rozhodnutí vydaná soudy členských států považována za rozhodnutí vydaná v dožádaném členském státě.“

Případem, v němž je řešeno uznávání, resp. výkon rozhodnutí, a zároveň příslušnost soudu se zabýval Soudní dvůr ve věci C-347/18 Salvoni. Italský soud v tomto případě vydal platební

⁷⁰ Tamtéž, bod 34.

⁷¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. 3. 2018 ve věci E.ON Czech Holding, EU:C:2018:167.

⁷² Stanovisko generálního advokáta k věci C-560/16 E.ON Czech Holding, EU:C:2017:872, body 23-26.

rozkaz ohledně dlužného plnění za služby advokáta Salvoniho, které měla uhradit paní Fiermonte s bydlištěm v Německu. Aby mohl být tento platební rozkaz vykonán v Německu, je nutné předložit předmětné rozhodnutí splňující podmínky pro ověření pravosti a osvědčení, že je rozhodnutí vykonatelné.⁷³ Toto osvědčení vydává soud původu, tedy soud, který rozhodoval ve věci samé, a to na návrh dotčené strany.⁷⁴

Soud vydávající osvědčení však zjistil, že zřejmě v řízení o platebním rozkazu došlo k pochybení ohledně příslušnosti soudu, neboť věc měla být posouzena jako spotřebitelská, tudíž příslušný měl být soud německý. Ačkoliv znění článku 53 nařízení Brusel I bis na první pohled nedává prostor k jinému výkladu, než že soud předmětné osvědčení vydá, přerušil italský soud řízení o vydání osvědčení a požádal o rozhodnutí o předběžné otázce, zda lze článek 53 nařízení Brusel I bis ohledně vydání osvědčení vykládat i tak, že i bez návrhu bude žalovaný spotřebitel poučen o tom, že mohla být porušena pravidla týkající se příslušnosti soudu a že může podat návrh na odepření uznání či výkonu rozhodnutí.

V této věci podaly vyjádření kromě VLZ také italská a irská vláda a Evropská komise. Žádný z těchto vedlejších účastníků se ale nevyjadřoval k přípustnosti dané předběžné otázky, neboť jak bylo již rozvedeno v podkapitole 2.4, žádosti podávají vnitrostátní soudy, které musí splňovat určitá kritéria. V této věci nad rámec výše uvedeného vyvstala otázka, zda italský soud vydávající osvědčení plní v takovém řízení soudní funkci, nebo pouze správní, tudíž by nebyl oprávněn předběžnou otázku předložit. Soudní dvůr i generální advokát došli ke stejnému závěru, že i vydání osvědčení představuje soudní funkci, neboť je přinejmenším nutné ověřit, zda osvědčované rozhodnutí spadá do působnosti nařízení Brusel I bis a že soud, kterému bylo rozhodnutí předloženo k osvědčení, je příslušný osvědčení vydat. Zároveň vydání osvědčení neznamená pouhé opatření razítkem, ale je nutné údaje z rozhodnutí převést do formulářové podoby, tedy některé informace je nutné převést do náležité formy.

Co se položené předběžné otázky týká, VLZ, italská i irská vláda zastávají názor, že výklad článku 53 nařízení Brusel I bis předkládaný italským soudem je v rozporu se zněním i smyslem nařízení. Naopak Komise je toho názoru, že předmětný článek nařízení je možné vykládat i tak, že soud může ověřovat splnění pravidel příslušnosti a dle svého uvážení o tom vyrozumět spotřebitele.⁷⁵ Konkrétněji se VLZ vyjádřil tak, „že vydání osvědčení je třeba

⁷³ Dle článku 42 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

⁷⁴ Dle článku 53 nařízení Brusel I bis.

⁷⁵ Stanovisko generálního advokáta k věci C-347/18 Salvoni, EU:C:2019:370, bod 46.

*považovat za ryze formální krok, v rámci něhož soud nemá vykonávat další nalézací činnost, nýbrž pouze ověřit, zda jsou dány podmínky pro vydání osvědčení.*⁷⁶

V podobném duchu se vyjádřil i generální advokát, který uvedl, že soud vydávající osvědčení nemůže rozšiřovat své pravomoci ohledně článku 53 nařízení Brusel I bis, neboť příslušnost a hmotněprávní otázky byly řešeny v původním řízení, a nejsou tak předmětem vydávání osvědčení. Pokud je tedy zjištěno, že jsou splněny podmínky pro vydání osvědčení dle článku 53 nařízení Brusel I bis, soud toto osvědčení musí vydat.⁷⁷

Italský soud podávající předběžnou otázku také připomněl judikaturu ohledně nerovného postavení spotřebitele a nutnosti vyvážit toto postavení různými intervencemi ve prospěch spotřebitelů, když v tomto ohledu byla zmíněna úprava směrnice 93/13. Generální advokát i vyjadřující se účastníci, včetně VLZ, se shodli na tom, že úpravu ohledně směrnice 93/13 nelze jen tak převést do kontextu nařízení Brusel I bis.⁷⁸ Samo nařízení Brusel I bis obsahuje úpravu na ochranu spotřebitelů, když v určitých případech mohou navrhnout odepření uznání či výkonu rozhodnutí, zejména v případě porušení příslušnosti soudu v původním řízení.⁷⁹

Soudní dvůr k předmětné otázce uvedl, že na rozdíl od vydávání osvědčení ve věcech předběžného nebo zajišťovacího opatření, kde se v osvědčení osvědčuje i to, že soud měl příslušnost meritorně rozhodnout,⁸⁰ se v jiných případech příslušnost nezkoumá. V souladu se stanoviskem generálního advokáta a rovněž i vyjádřením VLZ, italské a irské vlády tedy došel k závěru, že vydání předmětného osvědčení je téměř automatické⁸¹ a osvědčujícímu soudu nepřisluší, aby zkoumal i bez návrhu, zda byla splněna pravidla příslušnosti soudu.

Třebaže Soudní dvůr ve svém rozhodnutí vzal do úvahy také okolnosti ochrany spotřebitele⁸², které by mohly případně ovlivnit výše uvedený závěr, nakonec podobně jako generální advokát a vedlejší účastníci věc uzavřel tím, že nařízení Brusel I bis umožňuje spotřebitelům i jiným osobám ve slabším postavení dostatečnou obranu spočívající v možnosti návrhu na odepření uznání či výkonu rozhodnutí.⁸³

⁷⁶ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské unie za rok 2018, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2019 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2018.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2018.pdf), str. 40.

⁷⁷ Stanovisko generálního advokáta k věci C-347/18 Salvoni, EU:C:2019:370, bod 58-69.

⁷⁸ Tamtéž, bod 76.

⁷⁹ Článek 45 odst. 1 písm. e) a článek 46 nařízení Brusel I bis.

⁸⁰ Dle článku 42 odst. 2 písm. b) nařízení Brusel I bis.

⁸¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 9. 2019 ve věci Salvoni, EU:C:2019:661, bod 38.

⁸² Jak směrnici 93/13, tak článek 47 Listiny základních práv Evropské unie.

⁸³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 9. 2019 ve věci C-347/18 Salvoni, EU:C:2019:661.

Jiný případ ohledně uznávání rozhodnutí byl řešen ve věci C-518/18 RD, jenž byl iniciován Okresním soudem v Českých Budějovicích, který byl povinen předběžnou otázku podat, neboť, jak bylo vysvětleno výše v podkapitole 2.4, jednalo se o bagatelní spor, ve kterém není přípustný opravný prostředek.⁸⁴

V dané věci bylo vedeno řízení ohledně částky 6.600 Kč, které žalovaná před zahájením řízení o přiznání částky písemně uznala. Předmětného řízení se však žalovaná neúčastnila, a jelikož nebyla známa její adresa, byl jí dle procesních pravidel ustanoven opatrovník, který se jednání soudu také neúčastnil. Následně soud přiznal žalobci požadovanou částku a na tomto rozhodnutí požadoval žalobce vyznačit doložku právní moci a vykonatelnosti a potvrdit toto rozhodnutí jako evropský exekuční titul dle nařízení č. 805/2004.

Aby mohlo být předmětné rozhodnutí potvrzeno jako evropský exekuční titul, je nutné dle článku 6 nařízení č. 805/2004, aby bylo vykonatelné v členském státě, který rozhodnutí vydal, aby bylo v souladu s pravidly ohledně příslušnosti soudu a aby byly splněny minimální normy pro řízení o nesporných nárocích. V této projednávané věci předkládající soud pochyboval o nespornosti nároku, a také zda v souvislosti s tím byly splněny minimální normy ohledně doručování, resp. obeznámenosti žalované o vedeném řízení.

Svá vyjádření k Soudnímu dvoru předložil VLZ, maďarská vláda a Evropská komise, přičemž VLZ hájil jednoznačný názor, že se v dané věci nejedná o nesporný nárok, a to s ohledem na to, že se žalovaná řízení o přiznání částky neúčastnila, proto nelze vydat potvrzení evropského exekučního titulu dle nařízení č. 805/2004.⁸⁵

Nejpodstatnější skutečností v dané věci bylo to, že soudu nebyla známa adresa žalované, tudíž tato se nemohla v uvedené věci vyjádřit, nezúčastnila se jednání, a ustanovený opatrovník rovněž neplnil svoji funkci, když se jednání soudu neúčastnil a nevzněl žádné námitky proti požadovanému nároku. Jak uvedl Soudní dvůr, nelze tohoto opatrovníka považovat za zástupce žalované ve smyslu nařízení č. 805/2004, který by zhojil nepřítomnost žalované ve vedeném řízení.

⁸⁴ Učiněno tak bylo ale až po vydání nálezu Ústavního soudu, který rozhodl, že postup okresního soudu není ústavně konformní.

⁸⁵ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2018, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2019 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2018.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2018.pdf), str. 42.

Jelikož neměla žalovaná možnost se dostatečně procesně bránit v rámci vedeného řízení, a to z důvodu neznámé adresy žalované a nečinnosti ustanoveného opatrovníka, rozhodl Soudní dvůr tak, že není možné, aby vydané rozhodnutí bylo potvrzeno jako evropský exekuční titul.⁸⁶

5.2 Volný pohyb služeb a svoboda usazování

V uvedené oblasti podal VLZ celkem 16 vyjádření⁸⁷ a jelikož jsou témata předběžných otázek v této oblasti velice rozmanitá, vybrala jsem zde jediný případ, a to ve věci C-342/15 Piringer, týkající se uznání ověření podpisu advokátem pro účely vkladu do katastru nemovitostí.

Paní Piringer měla zájem prodat svůj podíl na nemovitosti v Rakousku, proto si nechala ověřit svůj podpis na návrhu na zápis poznámky do katastru nemovitostí českým advokátem a tento návrh zaslala rakouskému soudu, který příslušný katastr vede. Její návrh byl však odmítnut, neboť její podpis nebyl ověřen soudem, ani notářem, jak vyžaduje rakouské právo. Uvedená věc došla až k rakouskému Nejvyššímu soudu, který si nebyl jistý, zda je rakouská úprava slučitelná s unijním právem, proto podal předběžné otázky, přičemž první se týkala výkladu článku 1 odst. 1 druhého pododstavce směrnice 77/249⁸⁸ a druhá mířila na výklad článku 56 SFEU ohledně zákazu omezení volného pohybu služeb.

První otázka konkrétněji směřovala na skutečnost, zda je možné svěřit pravomoci ověřování pravosti podpisů na listinách ohledně věcných práv k nemovitostem výlučně notářům, a neumožnit tak vykonávat tyto činnosti advokátům v jiných členských zemích, ačkoliv článek 1 odst. 1 druhý pododstavec směrnice 77/249 uvádí, že toto je možné omezit pouze pro určitou skupinu advokátů. Zásadní v této věci bylo, zda se na uvedený případ vůbec směrnice 77/249 uplatní. V návaznosti na to tak bylo nutné rozklíčovat dílčí pojmy daného článku, aby bylo možné kvalifikovaně rozhodnout. Jelikož se k danému řízení připojilo větší množství vlád a rovněž i Evropská komise, musel se Soudní dvůr vypořádat s víceméně odlišných stanovisek a argumentů.

⁸⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 6. 2019 ve věci C-518/18 RD, EU:C:2019:546.

⁸⁷ Viz tabulka č. 1 v příloze.

⁸⁸ Znění článku: Tato směrnice se vztahuje v mezích a za podmínek, které stanoví, na činnosti advokátů vykonávané při poskytování služeb.

Bez ohledu na ustanovení této směrnice mohou členské státy vyhradit určeným kategoriím advokátů sepsávání veřejných listin zmocňujících ke správě majetku zemřelých osob nebo listin o vzniku nebo převodu věcných práv k nemovitostem.

Směrnice se vztahuje na činnosti advokátů vykonávané při poskytování služeb. Ačkoliv činnosti advokáta ve směrnici 77/249 definovány nejsou, lze se dle rozhodnutí Soudního dvora domnívat, že to budou veškeré činnosti, které vykonává advokát v rámci své působnosti. V každé zemi se tedy mohou lišit, neboť i pojem advokáta je charakterizován tím, že jsou ve směrnici uvedena označení, která se v daném členském státě užívají, a tyto osoby musí splňovat stanovené podmínky pro výkon advokacie v tom konkrétním státě. Přestože český zákon o advokacii umožňuje advokátům tzv. ověřovat podpisy, VLZ, a k tomu se připojila i španělská vláda, v rámci svého vyjádření uvedli, že činnosti advokáta pojmají pouze právní služby a nikoliv služby jiné, jako je ověřování podpisů.⁸⁹

Další úskalí přinesla skutečnost, že v původní věci se český advokát ověřující podpis vlastně nepřemístil do jiného členského státu v rámci svého poskytování služeb, proto většina vlád, včetně VLZ, tuto věc uzavřela s tím, že se směrnice neuplatní, neboť zde chybí právě tento přeshraniční prvek.⁹⁰ S tímto však nesouhlasil ani generální advokát, ani Soudní dvůr, který v rámci svého rozhodnutí poukázal na dřívější judikaturu, z níž vyplývá, že pohyb služeb znamená nejen přesun poskytovatele služby, avšak i příjemce služby. Tudíž se má směrnice 77/249 použít i v případě tzv. pasivního pohybu služeb.⁹¹

Nicméně v rámci prvé předběžné otázky Soudní dvůr dospěl nakonec k podobnému závěru jako většina vyjadřujících se členských států, avšak na odlišném základě, než tyto vlády. Jelikož se věc týkala svěření určitých činností notářům a článek 1 odst. 1 druhý pododstavec směrnice 77/249 se zaměřuje pouze na profesi advokátů, v rámci níž je umožněno svěřit určité činnosti dané podskupině této profese, rozhodl Soudní dvůr, že se směrnice 77/249 pro daný případ nepoužije. Učinil tak s odkazem na vyjádření Komise a německé vlády, které ve svých vyjádřeních poukázaly na historické souvislosti zavedení předmětného pododstavce.⁹²

Ve druhé otázce předkládající soud mířil na možnost prolomení zákazu omezení volného pohybu služeb, pokud by takové omezení bylo odůvodněno obecným zájmem, zejména zajištění legality a právní jistoty, případně že věc do oblasti zákazu omezení volného pohybu služeb vůbec nespadá, neboť rakouští advokáti rovněž takové služby nemohou vykonávat, proto zde není nutnost uznávat takové doložky z jiných členských států.

⁸⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 3. 2017 ve věci C-342/15 Píringer, EU:C:2017:196, bod 31.

⁹⁰ Stanovisko generálního advokáta k věci C-342/15 Píringer, EU:C:270:710, bod 18.

⁹¹ Viz poznámka č. 89, bod 35.

⁹² Tamtéž, bod 46.

Soudní dvůr označil uvedenou úpravu za omezující volný pohyb služeb, neboť, i když nelze označit rakouskou úpravu za diskriminační, protože se neuznává ověření podpisu provedené rakouským advokátem, ani advokátem z jiných členských států, zkracuje možnost volného pohybu služeb advokátům usazeným v jiném členském státě, v tomto konkrétním případě českému advokátu.

Přesto však může být rakouská úprava slučitelná s unijním právem, pokud by se jednalo o výkon veřejné moci, nebo by taková úprava byla odůvodněna veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností nebo veřejným zdravím,⁹³ případně by zde byl jiný naléhavý důvod obecného zájmu.⁹⁴ Tyto důvody, proč nepovažovat rakouskou úpravu za omezující volný pohyb služeb, uvedl rakouský Nejvyšší soud ve své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Že takové důvody v předmětné věci existují, potvrzují i vyjadřující se členské státy. Naopak s těmito důvody nesouhlasí Komise, což vlastně není tolik překvapivé, neboť Komise zahajovala v obdobných věcech řízení o porušení Smlouvy.⁹⁵ VLZ v této věci zastával konzistentní názor, který již vyjádřil dříve ve srovnatelné věci C-600/13 Intelcom Service, kde se vyjádřil tak, že, i když úprava omezuje volný pohyb služeb, lze ji odůvodnit naléhavým obecným zájmem s ohledem na zajištění legality a právní jistoty.⁹⁶

Ve stejném duchu tak také rozhodl Soudní dvůr, že v projednávané věci je dán naléhavý obecný zájem, když bylo zdůrazněno po vyjádření německé a polské vlády, že se zápisy do katastru nemovitostí jsou spojeny konstitutivní účinky⁹⁷, proto je zde dán zájem na ochraně tohoto registru a správnosti zapisovaných údajů. Zároveň bylo ověřeno, že rakouští notáři nepotvrzují pouze totožnost podepisující se osoby, avšak také zkoumají předmětné listiny, čímž má být zajištěna legalita a právní jistota.⁹⁸

⁹³ Články 51 a 52 SFEU.

⁹⁴ Vyplývající z judikatury, př. C-375/14, C-53/08 atd.

⁹⁵ Se samotným Rakouskem ve věci C-53/08 Komise vs. Rakousko.

⁹⁶ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2014, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2015 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2014.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2014.pdf), str. 24.

⁹⁷ Stejně účinky mají zápisy převodů věcných práv ohledně nemovitostí v České republice, viz ustanovení § 1105 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku.

⁹⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 3. 2017 ve věci C-342/15 Piringer, EU:C:2017:196.

5.3 Daně a finanční trh

V této oblasti předložil VLZ za období 2014 až 2018 celkem 32 vyjádření,⁹⁹ což řadí tuto oblast na druhé místo co do počtu vyjádření. Zároveň je v této oblasti podáváno nejvíce předběžných otázek českými soudy, neboť za posledních pět let bylo ohledně daní a finančního trhu podáno 10 předběžných otázek, což tvoří téměř třetinu z celkového počtu podaných otázek českými soudy.¹⁰⁰

Jedním z nejčastějších témat je DPH, ať již se jedná o snížení základu daně, nadměrný odpočet apod. Rovněž DPH je vděčným tématem českých soudů, které v rámci toho podávají své předběžné otázky. Takovým příkladem je i případ ve věci C-127/18 A-PACK CZ, který inicioval NSS. V něm se dlužník společnosti A-PACK CZ s.r.o. dostal do insolvence, tudíž již svým věřitelům nezaplatil jejich pohledávky. Zároveň tento dlužník přestal být plátcem DPH. Na základě toho společnost A-PACK CZ s.r.o. snížila základ daně, čímž se jí snížila daňová povinnost, proto žádala vrácení rozdílu mezi zaplacenou daní a nově vykázanou, sníženou daní. Tomuto požadavku však česká finanční správa nevyhověla. Argumentovala zejména tím, že dlužník přestal být plátcem DPH, proto dle českého zákona o DPH není možné opravit výši daně. Nicméně článek 90 směrnice o DPH, který je předobrazem české úpravy, žádnou takovou podmínku nestanovuje, když uvádí, že základ daně se má přiměřeně snížit, pokud dojde ke zrušení nebo vypovězení zaplacení ceny, cena je zcela nebo zčásti nezaplacená nebo je snížena po uskutečnění plnění. Odchýlit se je možné pouze v případě celkového nebo částečného nezaplacení ceny a případné povinnosti je možné ukládat pro zajištění správného výběru DPH a předcházení daňových úniků.

V souvislosti s tím vyvstaly předběžné otázky ohledně toho, zda je v souladu se zásadou daňové neutrality a zásadou proporcionality, když by vnitrostátní úprava vyloučila snížení základu daně pro případy celkového nebo částečného nezaplacení ceny, a když by této opravě daně bránila právě skutečnost, že dlužník přestal být plátcem DPH.

Soudní dvůr tyto otázky spojil, neboť spolu úzce souvisí, a uvedl hlavní zásadu směrnice o DPH, tedy že *„základ daně je tvořen skutečně přijatým protiplněním a jejímž důsledkem je, že daňový orgán nemůže vybrat částku DPH převyšující částku, kterou obdržela osoba povinná*

⁹⁹ Viz tabulka č. 1 v příloze.

¹⁰⁰ Viz tabulka č. 2 v příloze.

*k dani.*¹⁰¹ Vzhledem k tomu je také možnost odchýlné úpravy v případě částečně nebo vůbec nezaplacené ceny za plnění, neboť zde může existovat stále možnost, že se věřitel své pohledávky domůže. Avšak v případě, že se pohledávka stane nedobytnou a s určitou mírou pravděpodobnosti již věřitel plnění neobdrží, je nutné, aby byla umožněna oprava výše daně, a to s ohledem na výše uvedenou zásadu.¹⁰²

V souvislosti s tím se domnívám, že česká úprava a rovněž přístup české vlády a české finanční správy není v souladu s předmětnou směrnicí o DPH a jejími zásadami. Dle vyjádření VLZ, ale i z různých stanovisek lze dojít k závěru, že je v případě České republiky tendence neumožňovat opravu daně, pokud není cena zčásti nebo vůbec zaplacená, byť je toto nezaplacení definitivní. VLZ totiž v této vedené věci uvedl, že směrnice o DPH české úpravě nebrání,¹⁰³ neboť taková úprava, jako je v českém zákoně o DPH, napomáhá předcházení daňovým únikům a zabraňuje ztrátám daňových příjmů.¹⁰⁴

Soudní dvůr nicméně uvedl, že takovéto odůvodnění není v souladu se směrnicí o DPH, neboť čl. 90 odst. 2 směrnice o DPH ohledně možného odchýlení se je opodstatněno pouze pochybnostmi týkajícími se zaplacení. A jak uvedla Komise v rámci svého vyjádření, jaké pochybnosti mohou vyvstávat v případě nezaplaceného plnění dlužníkem, který je v insolvenci a přestal být plátcem DPH. Z této skutečnosti snad jednoznačně vyplývá, že je nezaplacení konečné.¹⁰⁵ Zároveň není možné dovodit, že by v takovém případě mělo dojít k jakýmkoli daňovým únikům.

V souvislosti s výše uvedeným proto Soudní dvůr rozhodl, že směrnice o DPH odporuje takové úpravě, která neumožňuje opravu základu DPH, pokud bylo plnění zcela nebo zčásti nezaplaceno a dlužník přestal být plátcem DPH.¹⁰⁶

Nad rámec výše uvedeného podotýkám, že transpozice směrnice o DPH, zejména článku 90, do českého zákona o DPH nebyla, dle mého názoru, zcela zdařilou a výklad českých orgánů se může jevit v tomto ohledu značně účelovým, jak vyplývá z výše popsaného případu, či z přístupu finanční správy ve věci opravy základu DPH v případě reorganizace dlužníka, kde

¹⁰¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. 5. 2019 ve věci C-127/18 A-PACK CZ, EU:C:2019:377, bod 17.

¹⁰² Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 5. 2014 ve věci C-337/13 Almos Agrárkülkereskedelmi, EU:C:2014:328, bod 25.

¹⁰³ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2018, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2019 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2018.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2018.pdf), str. 25.

¹⁰⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. 5. 2019 ve věci C-127/18 A-PACK CZ, EU:C:2019:377, bod 25.

¹⁰⁵ Tamtéž, bod 24.

účinností reorganizačního plánu zaniknou práva věřitelů vůči dlužníkovi, tudíž tito měli právo na opravu základu DPH. Stanovisko finanční správy však v této věci bylo zcela opačné a opravu základu DPH neumožňovalo.¹⁰⁷ Na základě rozhodování Soudního dvora však došlo ke změně stanoviska,¹⁰⁸ když následně novelou zákona o DPH č. 80/2019 Sb., s účinností od 1. 4. 2019 došlo ke zrušení paragrafu týkajícího se opravy základu DPH v případě, kdy je dlužník v insolvenční, a úprava byla rozpracována do jiných paragrafů. Bude tedy otázkou, jak tato úprava bude zdařilá a zda nebude vzbuzovat nejasnosti, jako úprava popsaná výše.

5.4 Ochrana spotřebitele

V této oblasti podal VLZ za období let 2014 až 2018 celkem 15 vyjádření.¹⁰⁹ Většina z nich se týkala spotřebitelských úvěrů a problému zneužívajících klauzulí ve smlouvách, RPSN či ručení. Jedna věc se týkala nekalé obchodní praxe a dva případy souvisely se škodou způsobenou vadou výrobku.¹¹⁰

Z analýzy podaných vyjádření vyplynulo, že stanoviska směřovala snad ve všech případech ve prospěch spotřebitelů, zejména je to znát v případech spotřebitelských úvěrů, ve kterých byla snaha narovnat slabší pozici spotřebitele, kupříkladu že zneužívající klauzule se vůči spotřebitelům neuplatní, případně že příliš tvrdé podmínky pro poskytovatele úvěru nejsou důvodem pro zneplatnění smlouvy.¹¹¹

Třebaže v této oblasti v rámci vyjádření VLZ bylo nejčastěji zastoupeno téma spotřebitelských úvěrů, je tato problematika pro účely této práce příliš komplexní, proto jsem vybrala případ ohledně nekalých praktik ve věci C-310/15 Deroo-Blanquart, v němž se operuje s pojmem průměrného spotřebitele.

¹⁰⁶ Tamtéž, bod 28.

¹⁰⁷ Komora daňových poradců ČR, 2017. Zápis z jednání Koordinačního výboru s Komorou daňových poradců ČR ze dne 25. 1. 2017. [online][cit. 4. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-prispevky-kv-kdp/Zapis_KV_KDP_2017-01-25.pdf, str. 7-13.

¹⁰⁸ Generální finanční ředitelství, 2018. Informace GFŘ k opravě základu daně dle § 42 odst. 1 písm. b) ZDPH u plnění vůči dlužníkovi, jehož úpadek je řešen reorganizací [online]. [cit. 4. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/Informace_reorganizace-v-par42.pdf

¹⁰⁹ Viz tabulka č. 1 v příloze.

¹¹⁰ Zprávy o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za roky 2014 až 2018, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2019 [online]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/homepage.nsf/esdz>

¹¹¹ Tamtéž.

Základem pro položení předběžné otázky v této věci byla koupě počítače, v němž již byly nainstalované programy, jako operační systém Windows a další programy, s čímž byl kupující spotřebitel obeznámen již před koupí. Následně při spuštění počítače se na obrazovce objevilo upozornění pro souhlas s licenční smlouvou, což ovšem kupující odmítl odsouhlasit, a poté požadoval od prodejce vrácení kupní ceny odpovídající ceně nainstalovaného programu. Když prodejce uvedený postup odmítl a nabídl kupujícímu možnost odstoupení od smlouvy, podal kupující žalobu. V rámci tohoto řízení kupující namítal, že, poněvadž se jednalo o vázanou nabídku, představuje postup prodejce klamavou nekalou obchodní praktiku, neboť mu byla sdělena pouze konečná cena, a nikoliv cena každého produktu zvlášť. Za nekalou obchodní praktiku považuje kupující i to, že mu byla dána pouze možnost tzv. všechno nebo nic, neboť mohl akceptovat počítač s předinstalovanými programy nebo od smlouvy odstoupit, avšak nebylo mu umožněno získat počítač bez počítačových programů.¹¹²

Posouzení ohledně nekalých obchodních praktik je nutné vždy vztahovat k průměrnému spotřebiteli.¹¹³ Co se týče vázaných nabídek, ty samy o sobě nejsou nekalou obchodní praktikou, neboť nejsou uvedeny v taxativním výčtu nekalých praktik směrnice o nekalých obchodních praktikách.

V řízení o předběžné otázce se mimo jiné vyjádřil VLZ, který uvedl, že obchodní praktiky v daném případě nelze označit za nekalé, neboť nejsou ani klamavé, ani agresivní. Prodejce jednal v souladu s požadavky náležité profesionální péče, a nemohl tak narušit ekonomické chování průměrného spotřebitele. „Obchodníka nelze spravedlivě nutit, aby svůj produkt tvořící z hlediska průměrného spotřebitele jediný funkční celek na přání každého jednotlivého zákazníka uzpůsobil jeho požadavkům v podobě odebrání některých součástí a poskytnutí odpovídající slevy.“¹¹⁴

Ve stejném duchu tak rozhodl i Soudní dvůr, který zdůraznil, že pokud většina spotřebitelů tyto programy v počítačích prodejce očekává, kupující spotřebitel byl obeznámen s vybaveností počítače a věděl, že může v případě nesouhlasu s podmínkami využít odstoupení od smlouvy, bude možné považovat prodejce za jednajícího s profesionální péčí. Jednání prodejce zároveň nesmí narušit ekonomické chování spotřebitele. Neuvedení ceny

¹¹² Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. 9. 2016 ve věci C-310/15 Deroo-Blanquart, EU:C:2016:663, body 18-26.

¹¹³ Dle bodu 18 preambule směrnice o nekalých obchodních praktikách je to osoba, která má dostatek informací a je v rozumné míře pozorná a opatrná, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory.

¹¹⁴ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2015, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2016 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2015.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2015.pdf), str. 30.

každého produktu zvlášť v uvedeném případě nepředstavuje nekalou obchodní praktiku, a to s ohledem na to, že prodejce běžně prodává počítače obsahující programy, kupující spotřebitel o této skutečnosti věděl, tudíž se mohl informovaně rozhodnout. Uvedení cen každého produktu, tj. počítače a jednotlivých programů, by na této věci nic nezměnilo.¹¹⁵

¹¹⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. 9. 2016 ve věci C-310/15 Deroo-Blanquart, EU:C:2016:663.

6. Hlavní a vedlejší účastenství ČR v řízeních o porušení Smlouvy

6.1 Česká republika jako hlavní účastník řízení

Hlavní účastenství v řízení o porušení Smlouvy znamená, že členský stát je tím, kdo je žalován, neboť aktivní legitimaci má v tomto typu řízení Komise. V pozici žalované se tedy ČR ocitla od svého přistoupení celkem ve 34 případech, z toho v posledních pěti letech to bylo v 7 věcech.¹¹⁶

Celkový počet řízení není pro ČR příliš přívětivý, neboť v porovnání s ostatními členskými zeměmi, které rovněž přistoupily v roce 2004, je to jedno z nejvyšších čísel, když vyšší už má pouze Polsko, a to 83 řízení.

Nicméně pozitivní pro ČR může být skutečnost, že v posledních pěti letech oproti předchozímu období míra žalob patrně klesla, neboť v roce 2014 byla proti ČR podána pouze jedna, v letech 2015 až 2017 to bylo každý rok po dvou žalobách a rok 2018 byl v tomto ohledu nejúspěšnější, neboť nebyla vůči ČR podána žádná.¹¹⁷

Co se týče ukončených věcí v období let 2014 až 2018, ve 3 případech došlo k vydání rozsudku Soudního dvora, kterým bylo konstatováno porušení povinností vyplývajících ze Smlouvy.¹¹⁸ Dva z těchto rozsudků jsou rozebrány níže v následujících podkapitolách.

6.1.1 Svoboda usazování

ČR se v minulosti zapojila jako vedlejší účastník do více řízení, která se týkala možného porušení zákazu omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území jiného členského státu,¹¹⁹ a to ve vztahu k výkonu povolání notáře, a jelikož v české úpravě byla podmínka státní příslušnosti notáře také stanovena, bylo zřejmě jen otázkou času, kdy bude podána žaloba proti ČR.

¹¹⁶ Soudní dvůr Evropské unie, 2019. *Výroční zpráva 2018: Soudní činnost*. [online]. [cit. 5. 12. 2019]. str. 122 a 143. Dostupné z: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-10/_ra_2018_cs.pdf.

¹¹⁷ Tamtéž, str. 122.

¹¹⁸ Tamtéž, str. 128.

¹¹⁹ Článek 49 SFEU.

Výzvu k vyjádření obdržela ČR v říjnu roku 2006 a žaloba byla poté Komisí podána dne 14. 11. 2016, když následně bylo vedeno řízení ve věci C-575/16 Komise vs. Česká republika, které vyústilo ve vynesení rozsudku dne 15. 3. 2018. Podstatou řízení tedy bylo, zda je podmínka státní příslušnosti vyžadovaná českým právním řádem pro výkon povolání notáře v souladu se svobodou usazování dle článku 49 SFEU.

ČR zastoupená VLZ se bránila tím, že obdobné případy, kde se účastnila jako vedlejší účastník, v nichž bylo konstatováno, že dotčené členské státy porušily své povinnosti, když stanovily podmínku státního občanství pro výkon povolání notáře, jsou odlišné od tohoto projednávaného případu, a proto je stanovení podmínky příslušnosti v českém řádu opodstatněné. Jádrem argumentace se stalo to, že činnosti notáře jsou v určité míře předmětem výkonu veřejné moci, proto se zde uplatní výjimka dle článku 51 SFEU.

Komise v předsoudní fázi a následně i v řízení před Soudním dvorem trvala na svých stanoviscích, a to, že činnosti notáře v ČR nejsou spojeny s výkonem veřejné moci, kterým VLZ oponoval, když ke každé činnosti uvedl důvody, proč jsou považovány za výkon veřejné moci. V průběhu ústního jednání však VLZ nakonec u některých činnostech, konkrétně u sepisování veřejných listin, vyhotovování notářských zápisů s doložkou vykonatelnosti, osvědčování skutečností, zápisů do veřejných rejstříků a poskytování právního poradenství, připustil, že s nimi není spojen výkon veřejné moci.¹²⁰ I přes toto uznání se Soudní dvůr musel vypořádat s jednotlivými body, aby bylo potvrzeno případné porušení povinností. Za zajímavý považují argument Soudního dvora, že veřejné listiny sepsané notářem se ohledně důkazní síly řídí ustanoveními ohledně dokazování, a tudíž na ně nelze automaticky hledět jako na související s výkonem veřejné moci. Rovněž vyhotovování notářských zápisů s doložkou k vykonatelnosti nelze srovnávat s autoritativními rozhodnutími soudu, neboť k vytvoření takového notářského zápisu je nutný souhlas zúčastněných stran.¹²¹

Co se týče ostatních činností vykonávaných notáři, tam VLZ hájil stanovisko, že se jedná o výkon veřejné moci. Zejména se to týká pravomoci notáře ohledně pozůstalostí, kde může vykonávat soudního komisaře, tudíž má srovnatelnou funkci jako soud, protože dané záležitosti hodnotí a autoritativně o nich rozhoduje. S ohledem na to, že dle výše uvedeného

¹²⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 3. 2018 ve věci C-575/16 Komise vs. Česká republika, EU:C:2018:186, bod 104.

¹²¹ Tamtéž, body 108 až 110.

by bylo možné notáře v určitých momentech označit za soud, přišel VLZ s koncepcí, že i notář by mohl podávat předběžné otázky k Soudnímu dvoru.¹²²

Vzhledem k tomu má tedy být na notáře pohlíženo jako na vykonavatele veřejné moci, neboť jeho činnosti nejsou pouze pomocné nebo přípravné, aplikují se na něj pravidla nestrannosti a nezávislosti a za jeho případná pochybení může nést odpovědnost stát, podobně jako tomu je v případě soudu.

Soudní dvůr se však s takovýmto zdůvodněním neztotožnil a spíše se přiklonil k argumentaci Komise. Rozhodujícím bylo, že v případě, že dojde v rámci pozůstalostního řízení u notáře mezi dědici k rozporům a nesouhlasným stanoviskům, musí se v takovém případě dědicové obrátit na soud, neboť notář ze své pozice nemůže o takových záležitostech rozhodovat, tudíž, podobně jako u notářských zápisů s doložkou k vykonatelnosti, notář vykonává své pravomoci pouze v situaci, kdy mezi účastníky není o rozhodované věci sporu, a nelze proto jeho činnosti označit za výkon veřejné moci.¹²³

V souvislosti s tím bylo rozhodnuto, že došlo k porušení povinností stanovených v článku 49 SFEU ze strany ČR, když podminila přístup k povolání notáře státní příslušností. V návaznosti na to došlo ke změně právní úpravy ČR, když byl přijat zákon č. 7/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, v němž je nyní přístup k povolání notáře podmíněn státním občanstvím členského státu EU, jiného státu tvořícího EHP nebo Švýcarské konfederace.¹²⁴

6.1.2 Volný pohyb zboží

Článek 34 SFEU zakotvuje zákaz množstevního omezení dovozu a opatření s rovnocenným účinkem. V souvislosti s tímto článkem měla Komise za to, že ČR porušuje tuto povinnost, když puncovní značky WaarborgHolland neuznává a při dovozu zboží požaduje, aby toto zboží bylo opatřeno českými puncovními značkami. ČR tuto skutečnost nevyvracela a zdůvodnila toto neakceptování tím, že předmětná puncovní značka se na zboží razí jak na území Nizozemska, tak rovněž mimo území EU, konkrétně v Číně a v Thajsku, tudíž nelze

¹²² Tamtéž, bod 90.

¹²³ Tamtéž, body 117 až 130.

¹²⁴ Ustanovení § 7 zákona č. 358/1992 Sb., notářského řádu.

rozeznat, které zboží bylo označeno na území EU a které ne, a z důvodu ochrany spotřebitele tyto puncovní značky neuznává. Jelikož ČR na svém přístupu nehodlala nic měnit, podala Komise žalobu, o níž bylo vedeno řízení ve věci C-525/14 Komise vs. Česká republika. Následně se k řízení připojila Francie jako vedlejší účastník, a to na stranu ČR.

Na počátku celého soudního řízení byla důležitá námitka ČR, že z části je žaloba Komise nepřípustná, neboť petit žaloby nebyl vymezen dostatečně jasně a přesně, jak vyžaduje Jednací řád Soudního dvora. Ačkoliv dříve Komise ve své výzvě a stanoviscích uváděla konkrétní puncovní značku, v žalobě tuto značku nespecifikovala a uvedla neurčité slovo „některé“, čímž by v podstatě mohlo dojít k rozšíření žaloby nad rámec vytýkaného jednání v předsoudní fázi. Soudní dvůr námitce ČR přisvědčil a označil část žaloby za nepřípustnou.¹²⁵

Ve zbývajících částech, která nebyla odmítnuta, sice Soudní dvůr dospěl k tomu, že ČR porušila povinnosti plynoucí z článku 34 SFEU, avšak nelze kategoricky uzavřít, že by přístup ČR byl v celé věci nesprávný. Jak již bylo uvedeno výše, ČR argumentovala tím, že puncovní značky předmětného úřadu nejsou rozlišitelné, co se týče toto, které byly vyznačeny na území EU a které mimo, a z důvodu ochrany spotřebitele a zajištění poctivých obchodních transakcí přistoupila k uložení povinnosti označit veškeré zboží označené značkou WaarborgHolland také českými puncovními značkami.

ČR se pokoušela u nizozemského úřadu získat rozlišující informace, v důsledku čehož by pak bylo požadováno vyznačení české puncovní značky pouze na zboží opuncovaném ve třetích zemích, avšak nizozemský úřad toto odmítl sdělovat.¹²⁶ Soudní dvůr ve svém rozhodnutí však výslovně sdělil, že ČR může žádat doklady ohledně místa opuncování zboží, případně místa propuštění do volného oběhu a místa legálního uvedení na trh v Unii. Tyto informace jsou totiž zásadní pro posouzení, zda má ČR uznat puncovní značku nebo může požadovat vyznačení české puncovní značky, když sám Soudní dvůr v rozsudku přitakal české argumentaci, že puncovní značka vyznačená ve třetích zemích „neposkytuje úroveň ochrany spotřebitele, která by byla rovnocenná puncovním značkám vyraženým nezávislými subjekty na území členských států.“¹²⁷

¹²⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. 9. 2016 ve věci C-525/14 Komise v. Česká republika, EU:C:2016:714, body 12-21.

¹²⁶ Stanovisko generálního advokáta k věci C-525/14 Komise v. Česká republika, EU:C:2016:321, bod 72.

¹²⁷ Viz poznámka č. 125, bod 55.

V uvedeném případě tedy ČR musí uznat zboží s puncovními značkami, pokud tyto byly vyraženy na území Nizozemska a byly legálně uvedeny na nizozemský trh nebo byly sice vyraženy mimo území EU, avšak po dovozu do Nizozemska byly propuštěny do volného oběhu a legálně uvedeny na tamější trh, případně jsou uvedeny v jiném členském státě, který však využívá podobné puncovní značky jako ČR.¹²⁸ V jiných případech je možné, aby ČR požadovala označení zboží českou puncovní značkou.

Na předmětné rozhodnutí Soudního dvora následně reagoval Puncovní úřad ČR, když předsedkyně tohoto úřadu vydala sdělení, ve kterém jsou popsány případy, kdy je nutné úřední nizozemské puncovní značky uznat.¹²⁹

6.2 Česká republika jako vedlejší účastník řízení

Shodně, jak se ve výše uvedeném případě ve věci C-525/14 Komise vs. Česká republika připojila na stranu ČR Francie, připojuje se také ČR na stranu některého z hlavních účastníků řízení iniciovaných Komisí.

V roce 2018 požádala ČR o vstup do řízení ve dvou případech, a to ve věci C-715/17 Komise v. Polsko a ve věci C-718/17 Komise v. Maďarsko, v nichž podporuje Polsko a Maďarsko. Řízení jsou vedena pro porušení povinností stanovených rozhodnutím Rady (EU) 2015/1523 ze dne 14. 9. 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka, a rozhodnutím Rady (EU) 2015/1601 ze dne 22. 9. 2015, kterým se stanoví dočasná opatření v oblasti mezinárodní ochrany ve prospěch Itálie a Řecka.¹³⁰ ČR do tohoto řízení vstoupila zřejmě proto, že je ze stejného důvodu žalována Komisí ve věci C-719/17. Do dne 6. 12. 2019 však Soudní dvůr v žádné z uvedených věcí nerozhodl.

V roce 2015 žádala ČR o vstup do řízení na podporu Rakouska, a to ve věci C-1/15 Komise v. Rakousko vedené pro údajné porušení unijního práva v případě rakouské úpravy žádostí o povolení k pobytu tureckých občanů.¹³¹ Na stranu Rakouska se přidalo i Německo, avšak

¹²⁸ Viz poznámka č. 126, bod 70.

¹²⁹ Puncovní úřad ČR, 2018. Sdělení č. 2/2018, č. j. PUNC6725/2018, předsedkyně Puncovního úřadu. [online][cit. 5. 12. 2019]. Dostupné z: [www.puncovniurad.cz/cz/doc/Sd_2018_02_\(2\).pdf](http://www.puncovniurad.cz/cz/doc/Sd_2018_02_(2).pdf)

¹³⁰ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2018, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2019 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2018.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2018.pdf), str. 148,149.

¹³¹ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2015, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2016 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2015.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2015.pdf), str. 119.

žaloba byla nakonec vzata zpět a věc byla vyškrtána,¹³² neboť v mezidobí bylo rozhodnuto o předběžné otázce ve věci C-561/14 Genc (EU:C:2016:247), která směřovala právě do oblasti povolení k pobytu.

Zároveň v roce 2015 vstoupila ČR do řízení ve věci C-392/15 Komise v. Maďarsko¹³³ a v roce 2014 do řízení ve věci C-151/14 Komise v. Lotyšsko,¹³⁴ a to na stranu těchto dvou členských států, neboť oba byly, podobně jako ČR, žalovány Komisí kvůli podmiňování výkonu povolání notáře státním občanstvím.

Co se řízení s Maďarskem týče, tam ČR podporovala argumenty žalované, které korespondují s argumentací ČR v řízení, kde byla sama žalována. Tudíž že se článek 49 SFEU na uvedenou situaci neuplatní a že činnosti notáře musí být posuzovány jako výkon veřejné moci, neboť notář má v Maďarsku v podstatě postavení soudu, když vydává platební rozkazy, může vést dědické řízení, umozňuje cenné papíry nebo může rušit registrované partnerství. Podobně jako v případě uvedeném v podkapitole 6.1.1 byl hájen postoj, že pochybení notáře může být přičitatelné státu. Nicméně postoj Komise a rovněž Soudního dvora se neliší od jiných případů, proto byl přístup Maďarska shledán v rozporu s unijním právem. Zaznělo zde především, že notář v Maďarsku je svobodné povolání, a přestože vykonává činnosti ve veřejném zájmu, nelze toto ztotožňovat s výkonem veřejné moci. Vydávání platebních rozkazů, vedení dědických řízení a umořování listin jsou jen pomocné a přípravné činnosti a zrušení registrovaného partnerství činí notář pouze v případě, že se na tom partneri dohodli, v opačném případě je nutné se obrátit na soud. Tudíž nelze postavení notáře srovnávat s postavením soudu.¹³⁵ Stejně lze nalézt i v řízení s Lotyšskem, kde byly použity stejné argumenty, avšak Soudní dvůr došel rovněž k závěru, že podmínka státního občanství u notáře je v rozporu se svobodou usazování.¹³⁶

V roce 2014 ještě ČR podpořila Rakousko v řízení ve věci C-346/14 Komise v. Rakousko, ve kterém šlo o aplikaci směrnice o vodách, kterou mělo Rakousko porušit v rámci výstavby vodní elektrárny na řece Schwarze Sulm.¹³⁷

¹³² Usnesení předsedy Soudního dvora ze dne 22. 9. 2016 ve věci C-1/15 Komise v. Rakousko, EU:C:2016:729.

¹³³ Viz poznámka č. 131.

¹³⁴ Zpráva o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské Unie za rok 2014, Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, Odbor komunitárního práva, 2015 [online]. Dostupné z: [https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/\\$file/VLZ-zprava_2014.pdf](https://isap.vlada.cz/homepage2.nsf/pages/esdvlz/$file/VLZ-zprava_2014.pdf), str. 122.

¹³⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. 2. 2017 ve věci C-392/15 Komise v. Maďarsko, EU:C:2017:73.

¹³⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 9. 2015 ve věci C-151/14 Komise v. Lotyšsko, EU:C:2015:557.

¹³⁷ Viz poznámka č. 134, str. 123.

Závěr

Členství v Evropské unii ovlivňuje fungování České republiky každý den, což se děje i naopak, když Česká republika působí na činnost Evropské unie, avšak nemusí se toto působení odrážet pouze v politické rovině, nebo v rámci přijímání legislativních aktů. Možností, jak ovlivnit určité záležitosti, může být také v rámci soudních řízení vedených před Soudním dvorem Evropské unie. Každoročně jsou před Soudním dvorem Evropské unie projednávány stovky případů, v nichž mají členské státy různé postavení.

Pro zastupování členských států před těmito soudními orgány tak byla vytvořena funkce vládního zmocněnce, který je oprávněn zastupovat svůj členský stát. Tento v podstatě advokát, jehož klientem je členský stát, je tak nadán širokými pravomocemi, které využívá k tomu, aby hájil zájmy svého mandanta.

Cílem této diplomové práce proto bylo přiblížit danou problematiku zastupování, v tomto případě České republiky, vládním zmocněncem před Soudním dvorem Evropské unie a pokusit se nalézt systematiku hájení českých zájmů v řízeních před soudními orgány Evropské unie.

Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc řešit více druhů řízení, ať již se jedná o řízení o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, řízení o porušení Smlouvy, řízení o posudku, řízení o žalobě na neplatnost aktu Evropské unie či na nečinnost orgánu Evropské unie. Do všech těchto řízení může určitým způsobem zasahovat i vládní zmocněnec ČR, avšak v rámci této diplomové práce byla pozornost věnována hlavně řízení o předběžné otázce a řízení o porušení Smlouvy, neboť tato agenda nejvíce zaměstnává Soudní dvůr, tudíž i vládního zmocněnce, a zároveň je tato problematika velice dobře uchopitelná.

Běžného jednotlivce může nejvíce ovlivnit řízení o předběžné otázce, neboť předpokladem proto toto řízení před Soudním dvorem je skutečnost, že je vedeno soudní řízení u vnitrostátního soudu některého členského státu. V případě pochybnosti ohledně výkladu či platnosti některého aktu Evropské unie tak může tento soud členského státu podat předběžnou otázku, o které je následně vedeno řízení, v němž se mohou vyjadřovat jak strany původního řízení, tak rovněž členské státy a Evropská komise.

Každá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je přeložena do úředních jazyků Evropské unie a rozeslána vládním zmocněncům, aby se mohli vyjádřit. Vládní zmocněnec tak má přehled o

všech zahajovaných řízeních, tudíž ve svých výročních zprávách může podat ucelený obraz o přístupu ČR v těchto řízeních.

Tabulka č. 1 v příloze této práce shrnuje oblasti, ve kterých jsou podávány předběžné otázky a zároveň obsahuje údaje o připojení České republiky do těchto řízení, respektive údaje o podaných vyjádřeních České republiky. Z těchto dat lze vysledovat, že Česká republika se nejvíce zapojuje do osmi oblastí, a to do oblasti ochrany osobních údajů, daní a finančního trhu, volného pohybu služeb a svobody usazování, volného pohybu zboží a duševního vlastnictví, ochrany spotřebitele, volného pohybu osob, sociálního zabezpečení migrujících pracovníků a justice a vnitřních věcí.

S ohledem na rozsah a celistvost práce byly z osmi uvedených rozpracovány čtyři oblasti, do nichž rovněž směřují předběžné otázky českých soudů. Co se týče justice a vnitřních věcí, je zde nejčastěji zastoupen problém procesních otázek, tudíž příslušnost soudu a uznávání a výkon rozhodnutí. V oblasti volného pohybu služeb a svobody usazování byl v popisovaném případě rozebírán výkon povolání notáře v souvislosti s úpravou katastru nemovitostí. Je zjevné, že úprava katastru nemovitostí a případné zásahy do něj, jsou ve veřejném zájmu, neboť některé vklady mají konstitutivní účinky, a je nutné dbát na jeho ochranu.

Problematika ochrany spotřebitele v tomto kontextu vlastně není vůbec překvapivá, neboť důraz na ochranu slabší strany je znát napříč oblastmi, ve kterých se vládní zmocněnec vyjadřoval. Nicméně nejčastějšími případy v samotné kapitole ochrany spotřebitele byly spotřebitelské úvěry a zneužívající klauzule, v nichž bylo opakovaně zdůrazňováno, že zneužívající ustanovení smluv nepoživají právní ochrany, a jsou tedy neplatná.

Zcela opačný přístup, než jaký měl vládní zmocněnec v jiných oblastech, kde byl kladen důraz na soulad s nařízeními a směrnicemi a na ochranu slabší strany, lze spatřovat v oblasti daní a finančního trhu. Tato oblast je zároveň nejčastější oblastí, kam směřují předběžné otázky českých soudů, neboť otázky daní a zejména DPH jsou bezednou studnicí nejasností. Nicméně stanovisko předkládané vládním zmocněncem v analyzovaném případě je ukázkou toho, jaká je snaha porušovat zásadu daňové neutrality a zásadu proporcionality v rámci správy daně z přidané hodnoty.

Druhé řízení, kterému byla věnována pozornost, bylo řízení o porušení Smlouvy, což je typicky sporné řízení, v němž je Komise žalobcem a členské státy stranou žalovanou. Vůči České republice bylo v posledních pěti letech rozhodnuto ve třech případech, že porušila

povinnosti vyplývající ze Smluv. Rozebírané případy pak korespondují s tématy případů z řízení o předběžné otázce, neboť jeden případ se týkal volného pohybu služeb a svobody usazování, když bylo České republice vyčteno, že podmiňuje výkon povolání notáře českým státním občanstvím. A druhý případ se sice týkal volného pohybu zboží, avšak prolínala se v něm ochrana spotřebitele, na kterou je kladen důraz.

Na podporu účastníků ve sporných řízeních se Česká republika jako vedlejší účastník připojila od svého přistoupení celkem ve 113 případech. Co se týče vedlejšího účastenství v řízeních o porušení Smlouvy, lze konstatovat, že se Česká republika připojovala na podporu jiného členského státu tam, kde byla sama žalovaná, nebo kde jí žaloba od Evropské komise hrozila. Příznačné je to v případech ohledně výkonu povolání notáře a podmínky státní příslušnosti, neboť v nich se v minulosti Česká republika připojila minimálně v sedmi případech.

S ohledem na výše uvedené mám za to, že v hájení zájmů České republiky lze nalézt jistou systematiku, neboť se vyjadřuje v oblastech, které jsou pro ni důležité a i v těchto oblastech se témata prolínají, když je zde znatelná ochrana spotřebitele a důraz na právní jistotu.

Literatura

Právní předpisy

- 1 Smlouva o Evropské unii, v platném znění
- 2 Smlouva o fungování Evropské unie, v platném znění
- 3 Statut Soudního dvora Evropské unie, v platném znění
- 4 Statut vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské unie, v platném znění
- 5 Jednací řád Soudního dvora, v platném znění
- 6 Zákon č. 186/2011 Sb., o poskytování součinnosti pro účely řízení před některými mezinárodními soudy a jinými mezinárodními kontrolními orgány a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- 7 Usnesení vlády ČR ze dne 5. 5. 2004 č. 422 o jmenování vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropských společenství a Soudem prvního stupně
- 8 Usnesení vlády ČR ze dne 13. 4. 2005 č. 435 k návrhu na zajištění zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropského sdružení volného obchodu
- 9 Doporučení pro vnitrostátní soudy o zahájení řízení o předběžné otázce
- 10 Praktické pokyny pro účastníky řízení ve věcech předkládaných soudnímu dvoru
- 11 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
- 12 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
- 13 Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- 14 Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
- 15 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky
- 16 Směrnice Rady č. 77/249/EHS ze dne 22. 3. 1977, o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů
- 17 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. 5. 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady

84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách)

- 18 Směrnice Rady 2006/112/ES ze dne 28. 11. 2006, o společném systému daně z přidané hodnoty
- 19 Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty
- 20 Zákon č. 80/2019 Sb., kterým se mění některé zákony z oblasti daní a některé další zákony

Judikatura

- 21 Usnesení Soudního dvora ze dne 14. 11. 2013 ve věci C-49/13, MF 7 a.s. proti MAFRA, a.s.
- 22 Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. 12. 2015 ve věci C-605/14 Komu a další, EU:C:2015:833.
- 23 Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. 3. 2018 ve věci E.ON Czech Holding, EU:C:2018:167.
- 24 Stanovisko generálního advokáta k věci C-560/16 E.ON Czech Holding. EU:C:2017:872.
- 25 Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. 9. 2019 ve věci Salvoni, EU:C:2019:661.
- 26 Stanovisko generálního advokáta k věci C-347/18 Salvoni, EU:C:2019:370.
- 27 Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 6. 2019 ve věci C-518/18 RD (Certification en tant que titre exécutoire européen), EU:C:2019:546.
- 28 Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. 3. 2017 ve věci C-342/15 Píringer, EU:C:2017:196.
- 29 Stanovisko generálního advokáta k věci C-342/15 Píringer, EU:C:2016:710.
- 30 Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. 9. 2016 ve věci C-310/15 Deroo-Blanquart, EU:C:2016:633.
- 31 Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. 5. 2019 ve věci C-127/18 A-PACK CZ, EU:C:2019:377.
- 32 Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 5. 2014 ve věci C-337/13 Almos Agrárkölkereskedelmi, EU:C:2014:328.
- 33 Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 3. 2018 ve věci C-575/16 Komise vs. Česká republika, EU:C:2018:186.
- 34 Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. 9. 2016 ve věci C-525/14 Komise v. Česká republika, EU:C:2016:714.

- 35 Stanovisko generálního advokáta k věci C-525/14 Komise v. Česká republika, EU:C:2016:321.
- 36 Usnesení předsedy Soudního dvora ze dne 22. 9. 2016 ve věci C-1/15 Komise v. Rakousko, EU:C:2016:729.
- 37 Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. 2. 2017 ve věci C-392/15 Komise v. Maďarsko, EU:C:2017:73.
- 38 Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. 9. 2015 ve věci C-151/14 Komise v. Lotyšsko, EU:C:2015:577.

Odborná literatura

- 39 BOBEK, M., BŘÍZA, P., KOMÁREK, J. *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 633 s. ISBN 978-80-7400-377-6.
- 40 CRAIG, P., DE BÚRCA, G. *EU law: text, cases, and materials*. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, c2015, 1198 s. ISBN 978-0-19-871492-7.
- 41 CURTIN, D. *Executive power of the European Union: law, practices, and the living constitution*. First edition. Oxford: Oxford University Press, 2009, 345 s. ISBN 978-0-19-926408-4.
- 42 GRMELOVÁ, N. *Vybrané kapitoly z Evropského obchodního práva*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická, Nakladatelství Oeconomica, 2015, 150 s. ISBN 978-80-245-2118-3.
- 43 KACZOROWSKA, A. *European Union law*. Abingdon, Oxon: Routledge-Cavendish, 2009, 964 s. ISBN 978-0-415-44798-0.
- 44 KARAS, V., KRÁLIK, A. *Právo Európskej únie*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 526 s. ISBN 978-80-7179-287-1.
- 45 LABOUTKOVÁ, Š. *Prosazování zájmů v EU: národní a specifické zájmy jako legitimní prostředek ovlivňující tvorbu a rozhodovací procesy hospodářské politiky v Evropské unii*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2009, 112. ISBN 978-80-86729-53-4.
- 46 LENAERTS, K., MASELIS, I., GUTMAN, K., NOWAK, J.T. *EU procedural law*. First edition. Oxford: Oxford University Press, 2014, 890 s. ISBN 978-0-19-870733-2.
- 47 SCHÜTZE, R. *European Union law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, 946 s. ISBN 978-1-107-41653-6.

- 48 STEHLÍK, V., HAMULÁK, O., PETR, M. *Právo Evropské unie: ústavní základy a vnitřní trh*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, 356 s. ISBN 978-80-7502-277-6.
- 49 SVOBODA, P. *Úvod do evropského práva*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 432 s. ISBN 978-80-7400-488-9.
- 50 ŠIPULOVÁ, K., HAVELKA, L., KONDELOVÁ, A., PAVEL, A. *Aplikace unijního práva českými civilními soudy 2009-2011*. 1. vydání, Neuveden: Nejvyšší soud, 2013, 2016 s. ISBN 978-80-905562-1-8.
- 51 TICHÝ, L., ARNOLD, R., ZEMÁNEK, J., KRÁL, R., DUMBROVSKÝ, T. *Evropské právo*. 5. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 758 s. ISBN 978-80-7400-546-6.
- 52 TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., MALENOVSKÝ, J. a kol. *Právo Evropské unie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2017, 496 s. ISBN 978-80-7502-184-7.

Časopisecké zdroje

- 53 Bulletin Nejvyššího soudu, oddělení analytiky a srovnávacího práva, týkající se analyzovaných rozsudků (doplněno dle textu diplomové práce). Dostupné z: http://nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Edit/Zahranicnivztahy~Bulletin?Open&area=Zahrani%C4%8Dn%C3%AD%20vztahy&grp=Bulletin&lng=
- 54 HAVELKA, L., KONDELOVÁ, A., PAVEL, A., ŠIPULOVÁ, K. *Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009-2011. Základní zásady aplikace unijního práva v praxi českých soudů (první část)*. Právní rozhledy, Nakladatelství C. H. Beck, 2014, roč. 2014, č. 6, s. 218-230. ISSN 1210-6410.
- 55 Zprávy o činnosti vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské unie za roky 2010-2017. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/homepage.nsf/esdz>

Institucionální zdroje

- 56 Evropský účetní dvůr, 2017. *Zvláštní zpráva č. 14/2017. Přezkum výkonnosti vedení soudních řízení u Soudního dvora Evropské unie*. [online]. [cit. 17. 6. 2018]. Dostupné z: <http://publications.europa.eu/webpub/eca/special-reports/court-of-justice-14-2017/cs/>
- 57 Generální finanční ředitelství, 2018. *Informace GFŘ k opravě základu daně dle § 42 odst. 1 písm. b) ZDPH u plnění vůči dlužníku, jehož úpadek je řešen reorganizací*.

- [online]. [cit. 4. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/Informace_reorganizace-v-par42.pdf
- 58 Komora daňových poradců ČR, 2017. *Zápis z jednání Koordinačního výboru s Komorou daňových poradců ČR ze dne 25. 1. 2017*. [online]. [cit. 4. 12. 2019]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-prispevky-kv-kdp/Zapis_KV_KDP_2017-01-25.pdf
- 59 Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2018. *Vládní zmocněnec pro zastupování ČR před SDEU*. [online]. [cit. 20. 4. 2018]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/vladni_zmocnenec_pro_zastupovani_cr_pred/index.html
- 60 Nejvyšší správní soud, 2019. *Předběžné otázky podané NSS*. [online]. [cit. 23. 11. 2019]. Dostupné z: <http://nssoud.cz/Predbezne-otazky-podane-NSS/art/533?menu=254>
- 61 Nejvyšší správní soud, 2019. *Předběžné otázky podané ostatními soudy*. [online]. [cit. 23. 11. 2019]. Dostupné z: <http://nssoud.cz/Predbezne-otazky-podane-ostatnimi-soudy/art/534?menu=255>
- 62 Puncovní úřad ČR, 2018. *Sdělení č. 2/2018, č. j. PUNC6725/2018, předsedkyně Puncovního úřadu*. [online][cit. 5. 12. 2019]. Dostupné z: [www.puncovniurad.cz/cz/doc/Sd_2018_02\(2\).pdf](http://www.puncovniurad.cz/cz/doc/Sd_2018_02(2).pdf)
- 63 Soudní dvůr Evropské unie, 2019. *Tisková zpráva č. 39/19. Soudní statistiky za rok 2018: Soudní dvůr a Tribunál zaznamenaly rekordní produktivitu se 1769 ukončenými věcmi*. [online]. [cit. 1. 12. 2019]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-03/cp190039cs.pdf>
- 64 Soudní dvůr Evropské unie, 2019. *Výroční zpráva 2018: Soudní činnost*. [online]. [cit. 23. 11. 2019]. Dostupné z: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-10/_ra_2018_cs.pdf
- 65 Úřad vlády ČR, 2011. *Zastupování ČR před Soudním dvorem EU – databáze vládního zmocněnce*. [online]. Informační systém pro implementaci práva EU. [cit. 20. 4. 2018]. Dostupné z: <https://isap.vlada.cz/homepage.nsf/esd>

Elektronické zdroje

- 66 ŠVANDELÍKOVÁ, K., 2014. *Rozhovor: Martin Smolek – Vládní zmocněnec pro zastupování před SDEU je státem placený advokát*. In: Právníprostor.cz [online] 27. 6. 2014 [cit. 20. 4. 2018]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/rozhovor-martin-smolek-vladni-zmocnenec-pro-zastupovani-pred-sdeu-je-statem-placeny-advokat>